

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Kristuse sündimise püha. Reomäe Püha Elkäija Skiita ikoonikoda. 2014.

Ma näen uut ja imelist salaasja: koobas on taevas. Neitsi on kui keerubid aujärjeks...
(Kaanoni 9. irdmos)

EAÕK ja EKNi jõululäkitused **Lk 2** / Roomakatoliku kiriku piiskoppide perekonnateemaline sinod. Metropoliit Stefanus **Lk 3–4** / Tühjus ja täius. Katrin Viires **Lk 5** / Inglise ja inimeste laul. Ülempreester Konstantin Kokla **Lk 5–6** / Elu Kristuses. Munkpreester Nikolai Kavasila. **Lk 6** / Restaureerimistööd EAÕK pühakodades. Martin Toon **Lk 7–8** / Seto kultuuri nädal Pariisis. Preester Sakarias Leppik **Lk 9** / Lõuna-Itaalia õigeusu pühapaigad. Preester Andrei Sõtšov **Lk 9** / Kliimamuutuste teemaline konverents Saksamaal, Euroopa Oikumeeniline Noortenõukogu Soomes ja oikumeenilised noortepäevad Pilistveres. Age Ploom. **Lk 10–11** / Oikumeeniline žürii Pimedate Ööde Filmifestivalil. Age Ploom. **Lk 16**.

Foto: Gennadi Baranov

Jõululäkitus 2015

Kallid vennad ja õed, meie püha Kiri-ku vaimulikud ja rahvas!

Täna sel hommikuteenistusel laulame kiites: „Hõisake, õiglased, rõõmustage, taevad, hüpake rõõmust, mäed – Kristus on sündinud!”

Me rõõmustame ja hõiskame, sest sel Kristuse sünni ööl on meie meeled valla jumaliku ligiolu ees koopa lihtsuses, kuulmas Jumala häält. See hääl räägib inimestega, lepib neid, täidab nad armastuse, valguse, rõõmu ja rahu. Mis siis, et väljas on külm, õnnetused ja viletsus. Sel erakordsel ööl jätavad miljonid inimesed kõik muu kõrvale ja muutuvad lapsukeste sarnaseks, kelle hinge poeb jumalateenistuse õrna ingliahäälse kiidulaulu peale rahu ning südantsoojendav ja lohutav kindlustunne. Selline on Petlema lapsukesest tulev vägi.

Ometi kerkib sügavalt hingesopist suur ja tõsine küsimus: Kas on

võimalik kõiki inimkonna vaevasid unustades maitsta Jumala rõõmu? Kuidas kuulutada rõõmu Jumalast, kes on tulnud inimesi päästma, kui me ei samastu inimestega, kes kannatavad kõige selle all, mis praegu maailma painab?

Vastuse annab evangelist Luukas. Karjastele ilmub ingel, et kuulutada neile Jeesuse sünni rõõmusõnumit: „Teile on täna sündinud Taaveti linnas Päästja, kes on Issand Kristus” (Lk 2:11). Et Teda ära tunda, annab Ta meile mõistusega seletamatu tunnustähe: „Te leiote lapsukese mähitud ja sõimes magavat” (Lk 2:12). Õeldud, tehtud. Karjased ei piirdu üksnes rõõmusõnumi teatavaksvõtmisega. Nad tõttavad kohe tunnustähe järgi koobast otsima.

Just sellisest tõukejõust jääb meil alati tihti puudu. Kahtlemata tuleneb see usu ja armastuse kesisusest. Ja veel enam sellest, et me kipume takerduma oma õnnetu-olemisse, jääme pidama takistustesse ja oleme rahul endassetõmbumisega, selle asemel et kiirustada vaatama taevast antud suure rõõmu tunnustähte: üks laps on meile sündinud ja magab sõimes!

Kuidas mahub emahusse see, keda „Kokogu maailm mahutada ei suuda? Kuidas on see, kes Isa süles istub, nüüd ema süles? Tema ise teab seda, Tema ise

tahtis seda, Tema ise arvas heaks. Ta oli ihuta ja sai omal tahtel lihaks...” ütleb üks tänane kirikulaul.

Selline on meie lootus, meie kindlus. Jumala inimesekssaamise kaudu võib kõik saada päästetud. See on ka meie veendumus, et rõõmu kuulutatakse kogu maailmale, igapähele meist ja kõigile meie ümber: kristlastele ja mittekristlastele, usklikele ja uskmataitele.

On vaja tugevat meelekindlust, et kanda tänases maailmas südames lootuse sõnumit Õnnistegijast, kes on meie keskel ja päästab meid. On vaja tugevat meelekindlust, et kinnitada kogu usu jõuga – hoolimata ühiskonnas valitsevatest täitumatutest unelmatest ja eksitavatest pettekujutelmadest –, et Jumal on selles lapsukeses, et meie usk, tegelik ja igavene, sõltub sellest sõnumist: „Päästja on täna meile sündinud, see laps on Jumal.”

Siin, sõimes, algab lugu, mis varjutab kõik muud lood: meie keskele on tulnud keegi, kes on nii inimlikult inimene ja nii jumalikult Jumal. Milline uskumatu armastuseavaldus Tema poolt!

Teame hästi, et kristlane olla pole sugugi lihtne. Piisab, kui kuulata usu kaotanuid, piisab, kui osundada meie oma

keskpärasusele. Kahtlemata on tarvis lootuse meelekindlust, et liikuda Jeesuse sa-lasuse poole, et mitte ahendada oma välja-vaateid, heites kõrvale ühed ja unustades teised, ja et purustada kammitsad, mis põhjustavad meis kõhklusi ja usukaotust.

Armas vend, armas õde Issandas! **K**as tahad anda tunnistust Jeesus Kristusest kui inimese lootusest ja päästjast? Siis ütle mulle kõigepealt, kuidas sina selles lootuses elad?

Sa tahad anda tunnistust, et Jeesus Kristus toob armastuse? Siis ütle mulle kõigepealt, kui vennalik sa ise oled?

Sa tahad, et kõik elaksid selle suure ja rõõmsa kuulutuse tões, mis on antud kogu loodule, samas kui nii vähesed inimesed kuulevad seda sõnumit, võtavad seda vastu nüüd, mil meie ajastu vajub üha sügavamale lootusetusse, viletsusse ja kõikvõimalikesse katsumustesse. Siis ütle mulle esiteks, kuidas kiirgad sina ise pääsemise rõõmu, et teisedki saaksid lõpuks teada, et Jeesus on rõõmutooja Päästja?

Aamen.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit,
Püha Sinodi esimees

EESTI KIRIKUTE NÕUKOGU JÕULULÄKITUS

Armas Maarjamaa rahvas!

Üks vana Hiiumaalt Reigi kihelkonnast pärit vaimulik rahvalaul algab sõnadega:

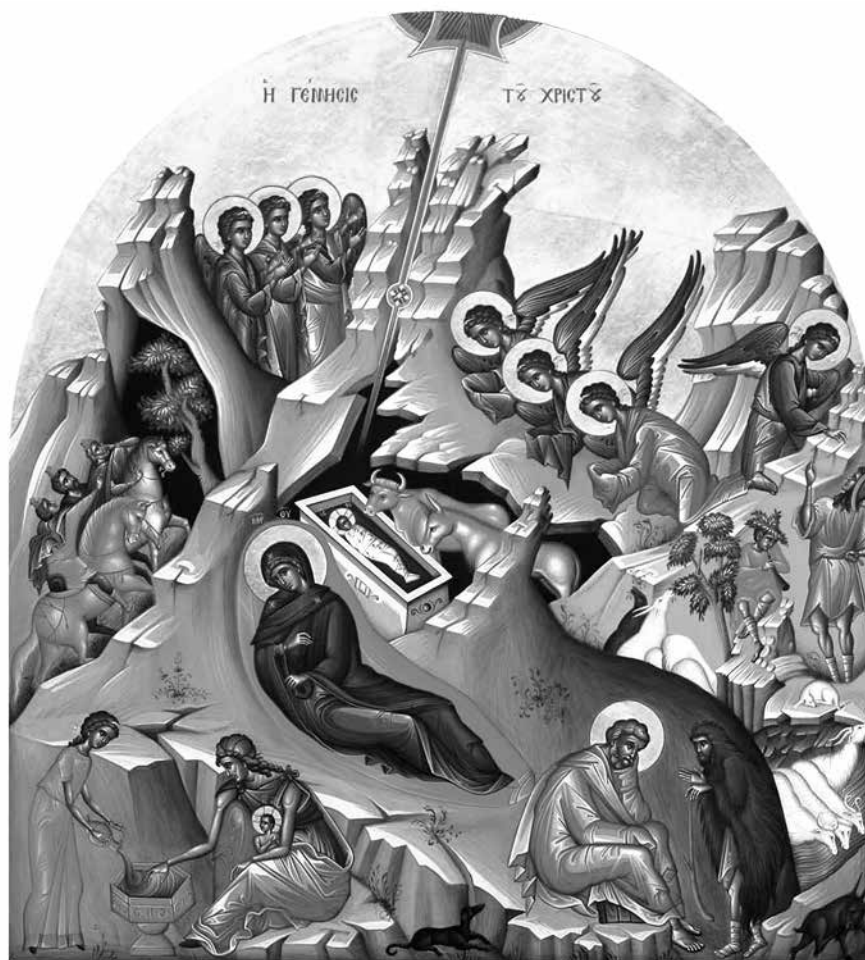
*Oh Kristus, valgus oled Sa!
Sul pimedus on teadmata.
Sa meie südant valgusta
ja tõe teele juhata.*

Need laulusõnad kõnelevad meie rahva sajandite taha ulatuvast usust Kristusesse kui jõuluööl sündinud Maailma Valgusesse. Me teame, et jõulud – Jeesuse sünnipüha – ja talvine pööripäev langevad kalendris kokku. Valgus võidab südalise pimeduse ja päevad hakkavad taas pikenema. Ka Jeesuse sündimine Petlemas tõi kaasa valgeks lõõnud taevasse ilmunud inglite väe, kes ülistasid Jumalat: „Au olgu Jumalale kõrges!” (Lk 2:14).

Jeesuse sünnipüha tähistamine on meie hingelähedane ja armas. Seda enam, et igatseme siin Põhjas alateadlikult

valguse järele. Kuid valgust ei vaja mitte ainult meie ihu ja füüsis, vaid ka meie hing ja süda igatsevad valgustamist just

nõnda, nagu rahvalauliku suu Kristuse poole pöördudes laulab: „Sa meie südant valgusta ja tõe teele juhata”.

Prohvet Jesaja sõnastas sellesama igat-suse Rahuvürsti sünni ettekuulutusena: „Rahvas, kes käib pimeduses, näeb suurt valgust; kes elavad surmavarju maal, neile paistab valgus” (Js 9:1). Prohveti ennus-tus täitus esimesel jõuluööl, kui Maarja sünnitas Poja ja pani talle nimeks Jeesus. See oli Jumala inimeseks saamise hetk, Jumala armastuse lihaks saamine Jumala Pojana, kellest ristisurma ja ülestõusmise kaudu sai kõigi inimeste pimedusest val-guse juurde juhtija.

Kõik, kes asuvad jõule tähistama uss Jeesusesse Kristusesse kui Valgustajasse ja Lunastajasse, muutuvad ka ise valguse lasteks (Ef 5:8), keda igapäevaselt iseloo-mustab elu headuses, õigluses, tões, ligi-mesearmastuses, hoolivuses ja külalislah-kuses.

Hoidkem uuel algaval Issanda aastal kin-ni valguse lapse seisusest ning olgem oma elu ja tegudega usutunnistajaks Jeesu-sest, Jumala Pojast, meie Issandast!

Eesti Kirikute Nõukogu

ROOMAKATOLIKU KIRIKU PIISKOPPIDE PEREKONNATEEMALINE SINOD

Vestlus Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanusega

4.–25. oktoobrini toimus Vatikanis roomakatoliku kiriku piiskoppide sinod, kus esindasin oikumeenilist patriarhi. Katoliku kirikul on üle maailma 5000 piiskoppi, kuid sinodil osales neist 270, igast riigist oli saadetud üks esindaja. Kohtumise eesmärgiks oli valmistada paavsti eesistumisel ette dokument kristliku pere kohta: millised on probleemid, kuidas neid analüüsida, kuidas lahendada ja kuidas teha nii, et perekond oleks evangeliseerimise kese. Lisaks oma piiskoppidele oli katoliku kirik sinodile kutsunud ka teiste kirikute esindajast vennalikke delegaate: viis õigeusu piiskoppi (Konstantinoopoli, Venemaalt, Serbiast, Rumeeniast ja Albaaniast), üks kopti piiskop Egiptusest ja üks süüria jakobiit Antiookiast, Liibanonist, samuti reformeeritud kirikute esindajad – anglikaanid, luterlased, metodistid –, delegaadid Baptistide Maailmaliidust, Kirikute Maailmanõukogust ja Maailma Evangeelsest Alliansist. Venaskirikute esindajad osalesid sinodil eeskätt vaatlejatena, kuid meie roll oli ka võtta sõna ja tuua töörühmades näiteks oma kogemusi.

Lisaks üldkoosolekutele olid osalejad kolmeteistkümne keele baasil jaotatud töörühmadesse, kus arutati konkreetseid küsimusi, rühma-arutelude kokkuvõtted anti üldkogule ja seejärel toimus üldine debatt. Kolme nädalaga valmis selle töö tulemusena lõppdokument. Kogu selle töö aluseks oli raamat, *Instrumentum Laboris* „Perekonna missioon ja kutsumus Kirikus ja tänapäeva maailmas“. Raamat koosnes kolmest osast, kokku 147 peatükki, igal nädalal töötasime läbi ühe osa sellest raamatust ja arutelude tulemus kajastus sinodi lõppdokumendis. Katoliku kirikus ei võta sinod vastu otsuseid, vaid on nõuandev, ettepanekuid tegev organ. Sinod teeb ettepanekuid paavstile ja paavst ainuisikuliselt langetab otsuseid. Sellest lähtuvalt oli ka kogu töö üles ehitatud. Loomulikult kõlab sellisel kirikukogul väga palju arvamusi. Juba algusest peale oli tunda, et sinodil on esindatud laias laastus kaks mõtteviisi: traditsionalistid ja uuendusmeelsed, viimased

järgisid paavsti eeskujule, kel on mitmeid uuenduslikke mõtteid. Perekonnateemadest üks suuremaid oli lahutatud ja uuesti abiellunud inimeste küsimus, kes ei saa armulauda. Kuidas neid siis uuesti liita armulauaosadusse? Mõistagi oli pingeid palju, eriti võis tajuda vastuseisu piiskoppidelt Aafrikast ning Euroopa endisest idablokist: Poolast, Ukrainast, Tšehhist, Slovakkias, Ungarist jne. Kuigi see ei olnud kirikukogul keskne teema, pöördui selle juurde ikka ja jälle tagasi.

Seda poleemikat ajendas juba esimestest päevadest alates kolmeteistkümne konservatiivse kardinali paavstile saadetud kiri, milles hoiatati katoliku kirikut reformide eest. Pärast minu ettekannet kutsusid Vatikani pressiesindajad mu pressikonverentsile ning kuna seda sõnavõttu oli tähele pandud, oli ka ajakirjanike esimene küsimus loomulikult, mida mina sellest kirjast arvan. Initsiatiiv tuli just nendelt katoliiklikelt ajakirjanikelt, kes soovisid paavstile vastanduda ning poleemikat ja probleemi tõstatada. Ma ütlesin, et igal kirikukogul on ja peabki olema erinevaid vaateid ning mulle näis, et kõik piiskopid olid ikkagi väga siirad ja aatelsed, nende ainus soov oli leida positiivseid lahendusi oma piiskopkonna ja kiriku heaks. Ütlesin ka neile ajakirjanikele, et nad ei peaks otsima mitte ainult poleemikat ja probleeme, vaid rõhutama ka seda positiivset, mida on tehtud ja jätkuvalt tehakse. Seejärel küsisid nad, kuidas õigeusu kirikus lahutatud ja taasabiellunud koguduseliikmetega toimitakse, mida neile ka selgitasin.

Teine ja väga delikaatne küsimus oli, kuidas saab sinodil otsustada ülemaailmseid küsimusi, kui igas riigis on olukord tegelikult väga erinev ja erinevad ka kõik koonalused üksikjuhtumid. Kasvõi näiteks abielukombed Aafrikas, kus juba abieluks ettevalmistus on hoopis teistsugune, kui meie sellega harjunud oleme. Või näiteks moslemiriikides, kus kristlased ja moslemid võivad olla omavahel abielus või kristlane koguni osaline polügaamses abielus. Kuidas niisugustes olukordades käituda? Küsimus oli siis selles, kas kirjeldatud olukordi ei peaks lahendama mitte paavsti, vaid kohaliku piiskopi tasandil. Niisiis: kas ei peaks kohalikule piiskopile andma rohkem vabadust? Seda küsimust lõpuni ei arutatudki, vastus jäi õhku. Saksa keelseste piiskoppide töörühm tegeles selle temaga põhjalikumalt, loodetavasti suudavad nad ka paavstile nõu anda. Küll

Paavst Francisus sinodil. Foto: Andreas Solaro/AFP

aga viis debatt selleni, et osa piiskoppe süüdistas paavsti protestantismis.

Kirikukogul sai kogeda ka palju positiivset. Esimene positiivne tõdemus oli, et tuleb leida tänapäevane moodus kristliku perekonna rolli ja mõtte kirjeldamiseks, sest kristliku pere mudel on miski, mis väljendab kõige ilusamini perekonna mudelit üldlause. Räägiti ka sellest, et noori inimesi, tulevase abiellujaid, peab paremini abieluks ette valmistama. Tõdeti ka, et viis esimest abieluaastat on noore pere jaoks kõige kriitilisemad ja kiriku kohus on olla alati käeulatuses, kui tekivad probleemid.

Palju räägiti ka vägivaldast naiste vastu, et 35% kogu maailma naistest kannatavad koduvägivalla all. Kõigis dokumentides ja töörühmades räägiti väga palju naisest, nii et kohati tundus isegi imelik, kui väga vähe võeti jutuks mees ja tema probleemid. Kõneldi ka homoseksuaalsetest inimestest ning vajadusest mõistvalt suhtuda, mis hoiaks ära diskrimineerimise. Üldiselt räägiti aga homoseksuaalsusest kui nähtusest vähe, kohal olnud piiskopid leidsid, et see küsimus tuleks tulevikku lükata. Mulle endale tundub, et sellega püüti vältida tugevaid vastuseise kiriku sees. Tunda andis aga ka see, et katoliku piiskoppidel, kellel ei ole ju üldse abielus preestreid, pole paaride nõustamise kogemusi.

Oli väga huvitav täheldada mõtteviisi erinevusi ladina riituse järgi toimivate piiskoppide ning Kaug- ja Lähis-Ida piiskoppide vahel. Idapoolsed piiskopid olid perekonna-küsimustes tunduvalt avatumad. Kokkuvõtteks võib öelda, et

see sinod oli paavsti jaoks suur õnnestumine. Paavst sai edasi anda oma nägemuse Jumala armust, halastavast Jumalast, vastanduses väga rangele doktriinile. Loomulikult ei eitanud ta doktriini vajalikkust ega doktriini ennast, küll aga rääkis sellest, et kirik on eelkõige patustele. Samal ajal rõhutas ta sinodi olulisust ja nimetas oma kõnes, millest hiljem räägiti kui ajaloolisest kõnest, sinodaalsust XXI sajandi tulevikuks.

Küsimus on siin, kuidas mõistab katoliku kirik sinodaalsust kui sellist, võttes arvesse paavsti positsiooni. Kas paavst jääb selle kõige kohale, n-ö sinodiüleseks või kas ollakse võimelised sinodis otsuseid langetama, kellele jääb katoliku kirikus viimane sõna – need küsimused on nüüd avatud ja ehk saame aja möödudes neile tasapisi ka vastuseid, samuti positiivseid arenguid. Järgmise aasta jooksul vaatab paavst kõik dokumendid üle ja annab välja bulla, milles nimetatud teemad ja ettepanekud kajastuvad. Loodetavasti annab see tulevane dokument ka lahutanutele ja taasabiellunutele katoliku kiriku õpetusele kohase vastuse. Minu jaoks oli see väga suur ja tugev kogemus. Mulle tundub, et meie kirik oli seal nähtav ja meie kiriku kohalolu oli seal väga positiivne, pärast minu ettekannet intervjuerisid mind mitmel korral katoliiklikud tele- kui ka raadiojaamad ning ma tundsin end selle kolme nädala jooksul hästi: meid, mittekatoliiklasi, võeti väga külalislahkelt vastu.

*Vestlust metropoliidiga vahendasid
Marje Kuusmik ja Madis Kolk*

Foto: Gennadi Baranov

ROOMA-KATOLIKU KIRIKU PEREKONNA- TEEMALISEL KIRIKUKOGUL ROOMAS 5.–24. OKTOOBRINI 2015

Teie Pühadus, väga austatud
paavst Franciscus!
Austatud kardinalid, eminentsid,
ekstsellentsid, kirikukogul osalejad!

Lubage mul kõigepealt edasi anda väga
südamlikud ja vennalikud tervitused
Tema Pühaduselt Konstantinoopoli oi-
kumeeniliselt patriarhilt Bartolomeuselt,
keda mul on au siin esindada ja samuti
tema soovi, et kõik teie ettevõtmised sel-
lel pühäl kirikukogul õnnestuksid Jumala
auks.

Algselt on abielu loomulik and. Elu sünni-
tamiseks ühinevad mees ja naine, et
viljastada laps. Abielu institutsionalisee-
rimisega lõi ühiskond sellele loomulikule
annile juriidilise raami, et seda kaitsta.
Kui seaduseandja otsustab teha abielust
põhiliselt õiguse ja tunnete objekti (tun-
neteabielul on meie ajal kalduvus võidut-
seda järglaste saamise abielu üle) väljas-
pool igasugust loomulikku andi, suunab
ta perekonna identiteedi ja inimkonna
edasise saatuse võimalikule hääbumisele.

Näib, et abielu ja järglaste saamine on
tänapäeval tähendust muutnud neis lää-
neriikides, kus ühiskond on tasapisi sea-
duseandja toel reforminud abielu ja laste

saamisega seonduvaid norme. Need pe-
rekonna tähendusega seotud muutused
puudutavad meid otseselt ning on mu-
rettekivad perekonnamudeli mitmeke-
sistumises ja arengutes, mida on tehtud
võrdsuse ja diskrimineerimise kaotamise
egiiidi all.

Objektiivselt rääkides: kuna mees ja nai-
ne koos ei ole sama, mis kaks meest ja
kaks naist koos, kas on siis võimalik ase-
tada ühele tasemele hetero- ja homosek-
suaale? Kui homme on võrdsuse nimel
kõik ühele pulgale asetatud, vallandab
see ohtliku protsessi, mis viib lähemas või
kaugemas tulevikus sugulise eristamise hää-
bumisele.

Peagi on aga oht näha uut inimkonda,
rajatud eristamatusele. Kuid eristamatus
on eristamise vastand, sest ta ei väljenda
piisavalt eristamiseks vajalikke iseloomu-
omadusi. Sellisel moel arenevad näiteks
vähirakud. Seetõttu on vahettegematus
surma printsiip. Niisiis võib põhjendatult
esitada endale küsimuse: kas nüüdsest
saab sellest inimkonda juhtiv printsiip?

Ühiskonna alusmõte on siiani toetunud
arusaamale, et olemas on piirid ja sellega
ka mõttele, et kõik ei ole võimalik. Kõike
ei ole võimalik seadusega määrata. Kõike
ei ole võimalik toota. Ühtaegu nii posi-
tiivne kui ka kaitsev piirang, mõte, et kõi-
ke ei saa seadusega määrata, hoiab meid

Seaduse diktatuuri eest, ja mõte, et kõike
ei saa toota, hoiab meid Teaduse dikta-
tuuri eest. Nihilismi kese toetub väitele
„kõik on võimalik”. Veel veidi ja seadu-
seandja läheb ühiskonna tõelistest prob-
leemidest mööda, veel veidi ja ta otsib
võimalust *klopsida* juriidilis-meditsiinili-
se montaažiga kokku mingi kooslus, ni-
metab selle „perekonnaks” ja põhimõttest
„kõik on võimalik” saab tegelikkus ning
koos temaga võidutseb nihilism jagama-
tult teaduse, õiguse ja inimese üle.

Tempo, milles asjad praegu arenevad,
kuuletub inimene peagi inimesele, ilma et
inimene ise millelegi kuuletuks.

Me saame vastata, et seadused kinnitavad
kahtlemata sotsiaalset tegelikkust (ja et
erinevad seksuaalsuhted, kooselu, homo-
seksuaalsus jne ei pääse nüüdsest samuti
seaduse eest), kuid Kiriku jaoks on selgelt
soovitav abielu sakrament, mis ei kätke
endas üksnes institutsiooni, vaid *elu sala-
sust*. Sisu ja mõtte leiab ta usus Kristuses-
se, evangeeliumi, kindluses, et Kristuse
teod jätkuvad evangeeliumis, kuivõrd just
sakramendid seda endas kannavadki.

Meie esmane ülesanne on seega evangee-
liumi kuulutamine. Kui see on võimalik
ja vastuseisuta, tuleb panna tänapäeva
naised ja mehed kasvõi varjatult tundma,
et nad ei ole orvud, et Jeesus võtab nad
vastu, et Ta armastab igaüht sellisena,

nagu ta on, armastab, et anda vastutust
ja sisu nõndasamuti, nagu Ta armastas
väärikuse minetanud samaarlast ja patust
naist, kes oma pisarate ja juustega Tema
jagu pesi. On absurdne kõnetada inimesi
kohtumõistja keeles, kui räägitakse sek-
suaalsusest, lubatust ja keelatust, kui pal-
judel juhtudel pole kindelgi, kas inimene
Jumalat usub või ei. See võib neid eemale
peletada Jumalast, Kristusest, Kirikust.
Me saame inimestele selgeks teha, mida
tähendab abielusakrament ainult siis, kui
oskame leida sõnu, millega näidata paari-
dele nende armastuse pühadust.

On tõsi, et tõeline armastus on hea alus
evangeeliumi kuulutamiseks. Võib-ol-
la me saame sageli ebakindlaid ja vaim-
selt hapraid noori, aga ka täiskasvanuid
(nad ei kohtu, vaid segunevad omavahel,
nagu ütles üks luuletaja) aidata, et nad
hakkaksid ennast teise pilguga vaatama,
vabastaksid end liigsest sulandumisest ja
saaksid lootuses teineteisele tõeliselt vas-
tutavaks lootuses.

Sama mõttekäigu kohaselt ei tohi ka
unustada, et pole olemas õigust lapsele,
vaid lapse õigus, kelle ilmaletulek saab
toimuda üksnes erisoolise paari korral.
Liiga palju on ohtlikke ja tõsiseid teema-
sid, eriti adopteerimise puhul, mis pane-
vad lahutatud ja homoseksuaalsete paari-
de lapsed seisu, kus nad ei ole lapsed nagu
teised. Sellele lisandub veel fakt, et lastel
on loomulik kalduvus ennast süüdistada,
kui perekonna tasakaalu enam ei austa-
ta. Tahame või ei, on olemas perekonna
loomulikud annid. Ärgem puutugem
neid. Ärgem puutugem seda dünaamilise
tasakaalu seadust, mis põhineb nais- ja
meessoost vastastikusel täiendamisel. Just
seetõttu ei saa me loomulikku perekonda
aseainega välja vahetada. See juurutaks
vaimset ja käitumuslikku segadust, mille
all meie ühiskond juba küllalt kannatab.
Kas on sellele veel lisa vaja?

Kokkuvõtteks tahan öelda, et kristlik
sõnum selles meid huvitavas küsimuses
pole pealesurutud seadus, vaid ühenda-
mise ettepanek. Ei ole Kiriku kohus kir-
jutada riigile ette seadusi või takistada
kedagi survegrupina. Kirik inspireerib
ja pühitseb. Ta ei vastandu, vaid üritab
muuta südameid.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Roomas, 16. oktoobril 2015

TÜHJUS JA TÄIUS

Katrin Viies

Kirik on tark. Me ei saa sellest ehk sage- li aru või ei vaevu selle üle nõnda tõsiselt mõtisklema. Kiriku tarkus on jumalik tarkus. Mitte ainult, et on Jumalast antud ning kõneleb Jumalast, vaid see räägib pal- ju ka inimesest ja inimesele. Sest meie Ju- mala kogemine saab toimuda ainult meie inimlikkuse kaudu. Tõelise inimlikkuse, s.t Jumala-näolise inimlikkuse kaudu, mis on praegu küll varjutatud patust, pahedest, hingehaavadest ja võltsidentiteedist, kuid ometi võimalusega avalikuks saada. Tõeli- ses mõttes inimeseks saamine on seeläbi ka jumalikustumise eeltingimus.

Aga igapäevaselt me ju ei taha ei inimeseks saada ega ammugi mitte jumalikustuda. Täpsemalt, me arvame, et olemegi juba inimesed. Meie anded, haridus, välimus, tunde- ded, lähedased inimesed – kui eripärased ja identiteeti-loovad need on! Ja nende hinda- mine ei olegi vale. Kõik see on Jumala loodu ja meile kingitud. Kas me oleme selle aga ka vastu võtnud kui kingituse – hea, ilusa, väärtusliku ja meeldiva –, kuid siiski vaid kingituse? Kui kerge on unustada kingituse

ja kinkija vahelised piirid! Kas armastada Jumalat, tänada ja teenida Teda, sest Ta on üksnes hea taevane jõuluvana? Aga kui kingitused üksteise järel kaovad? Kui kao- tame oma lähedased, anded, vara, välimuse – kõik selle, mida oluliseks pidasime? Mis tähtsus on sellisel juhul meie jaoks enam Jumalal, kes enam ei tundugi jõuluvana? Võib-olla hakkame Teda pidama hoopis inkviitoriks, kohtunikuks ja viimselt ti- mukakski. Me ei saa Temast enam aru, Ta on täiesti mõistetamatu. Ja selle teadasaa- misega oleme jõudnud tegelikult Temale palju lähemale kui ennist. Mõistame, et me oleme teinud Jumala annid jumalaks ja mis veel hullem: me oleme ennast rajanud neile, kaduvatele asjadele ja inimestele. See, keda pidasime minaks, tõeliseks inimeseks, ei ole seda enam. Kogu meie suure vaevaga üles ehitatud identiteet on lõhutud. Ja jääb kaks võimalust: kas hakata teenima tõe- list Jumalat või langeda täielikku kaosesse. Mõistan, et see on äärmuslik pilt, ja suur osa meist ei seisa kunagi nõnda sügava ku- ristiku serval. Siiski usun, et kõigile tuleb kasuks, kui oma elule ja jumalateenimi- sele sellise pilguga vaatame. Püha apostel Paulus manitseb kristlasi olema need, „kes seda maailma kasutavad, otsekui nad ei ka- sutaks seda” (1Kr 7:31). See näitab meile, milline peab olema meie vahetõde maailma asjadega ning seda, kuidas eristub ajutine ja ajalik igavikulisest. Vahend ei ole sama, mis eesmärk!

Kirjeldatu näitab, et midagi on meie usu- elus olnud valesti juba algusest peale. Ole- me olnud paganlikud jumalateenijad, s.t lootnud, et Jumal jagab meile (meie arva- tes) ärasteenitud kingitusi. Sest me ju vä- hemalt üritame palvetada ja kirikus käia ja teisi aidata ja... Me pole otsinud Jumalat,

vaid Tema antavaid hüvesid ning neid tee- ninud ja armastanud. See aga ei ole sama, mis Jumala armastamine Tema enda pä- rast, milleks me tegelikult loodud oleme. Kiriku tarkus väljendub muuhulgas siin selles, et enne suuri pühasid on lühemad või pikemad paastuperioodid. Mille muu pärast see nõnda on, kui mitte selleks, et meile meenutada, et Jumala annid ei ole Ju- mal, et meil on suur rõõm neid vastu võtta ja kasutada, kuid me ei tohi neid jumaldada ega ennast nendele rajada, sest see on maja ehitamine ilma aluseta (Lk 6:49). Jumalal pole vaja meie palveid ja paastumist, neid on vaja meil. Ja me ei vaja mitte sellepärast, et keegi ütleb nõnda – nagu see oleks min- gisugune väljastpoolt pealesunnitud ko- hustus –, vaid olemuslikult. Nii palju kui meie elu on Jumala armastamine, s.t Tema käsusõnade täitmine (Jh 14:21) ja ligime- sest hoolimine, nii palju oleme tegelikult elanud välja oma olemuse tuuma, seda, milleks meid üldse loodi.

Esitame endale palju nõudmisi. Tahame olla edukad tööelus, õpingutes, suhetes. Vahel ka oleme, vahel mitte nii väga. Hin- dame vastavalt ennast ja teisi, võrdleme edukuseastmeid. Olles haaratud taolisest elust, tekib ilmselt nii mõnelgi vastupan- damatu soov aeg-ajalt hüüda: „Ma ei taha seda enam!” – tunneme, et pole jõudu pür- gida kõigi endale esitatud nõudmiste täit- mise poole. Kristuse sõnum kostub igale kohustuste ja „eesmärkide” hulga all küüru- tavale inimesele tänagi: „Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!” (Mt 11:28). Sõnum on, et sa ei peagi! Sa ei pea täitma endale seatud korraldusi, väljamõeldud ko- hustusi. Ja ka keegi teine ei saa sind panna tegema midagi, mida sa tegelikult ei soovi.

Tegelikult on meil lõputult vabadust, mille Jumal ise on meile andnud ja jätnud. Kui ka inimesed palju üritavad, siis on ometi Üks, kes ei alluta meid vägivaldselt, vaid ootab armastusega. Ja Tema on ainus, kelle arvamus või eesmärgid meile viimselt kor- da peaksid minema. See ei ole üleskutseks jääda unelema tegevusetusesse. Vastupidi, meil on võimalus ja meil on vabadus teha tõeliselt olulisi asju ning õigeid valikuid igal hetkel; vabadus valida igal ajaühikul uues- ti ja uuesti, et soovime teenida Jumalat; ja vabadus kohustusest olla edukas nende kunstlike eesmärkide täitmisel, mille oleme seadnud peamise kõrvale (või mis hullem – selle asemele).

Ilmajäämine, loobumine ja iseendast tüh- jenemine on enamuse jaoks meist hirmus ja pea mõeldamatu. Kui palvetame „Sinu tahtmine sündigu!”, kas ei tahaks me ena- masti sellele lisada „juhul, kui see sobib kokku meie plaanidega, ei pane meid kan- natama ega endast loobuma”? Aga para- doksalselt on just see tühjus, ilmajäämi- ne ja -olemine aluseks sellele, et võiksime kanda vilja Taevariigi jaoks. Issand ütleb: „...kui nisuiva ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kan- nab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks” (Jh 12:24, 25). Meie endast tühjenemisele vastab Jumal sellega, et täidab meid Iseen- daga. Siis on meis Temale ruumi. Milline eesmärk oleks olulisem, milline siht õilsam, milline maine asi väärtuslikum kui igavene ühendus Kristusega?

Rõõmsat ja mõtestatud jõuluaega!

INGLITE JA INIMESTE LAUL

Ülempreester Konstantin Kokla

Looja armastuse tegevusel tuli ta loov Sõna langenud inimeste hulka. Kristus sündis.

Looja saatis oma teenivad vaimud inimhin- gele uue aja algust kuulutama. Need laulsid öötunnil, kui Sõna lihaks sai: „Rahu maa peal!”

Rahukuningas rajab uue tee läbi elukõr- be. See on käega katsumatu ja mõistusesse mahtumatu. Aga sellel on ka väline külg, mis avaldub kahe poole – kuninga ja rah- va – ühinemises. Ühel niisugusel hetkel, kui ta väliselt näis kuningana oma pealinna sõitvat ja rahvas talle oma ihasid ja ootusi

palmidega avaldas, laulsid inimesed, ta ala- lised austajad: „Rahu taevas!”

Nii paistab, et inglid ja usklikud inimhin- ged ei kõnele üht keelt, ei laula üht viit. Inglid näevad rahu maa peal, inimesed aga – taevas.

Variserid ei lepi jüngrite lauluga. „Sõitle neid!” manitsevad nad Jeesust. Kuid Ra- hukuningas vastab: „Kui nemad vaikiksid, peaksid kivid kisendama.”

Nüüd, ligi kahe tuhande aasta möödumi- sel, kuulatame uuel lunastuse teel käijate – ristirahva laulu. Vahetpidamatult on kõik jõuluõöl inglitega ühinemas ja laulmas: „Rahu maa peal!”

Pilkajad aga kõnelevad: „Mis nad valetavad: rahu ei ole maa peal, rahu ei leidu lauljate enestegi ridades!”

Jeesuseaegsed variserid teadsid, missugusest taevast rahust jüngrid laulsid. Hiljuti oli neile imelik Galilea mees seda seletanud, kui küsiti: kus on taevas? Jeesus ei näida- nud mitte sinava taevavõlvi poole, vaid ütles suust suhu: „Taevariik on seestpidi teie sees!”

Jüngrite laul avaldas seda, mis nende sü- dames pakitses: rahu, rõõmu, õndsust. Taevast tundsid nad endi sees olevat: tae- variiki maa peal, inglite laulu tõeks saamist. Jüngrite laul oli ülevoolav ühtlane süda, oli ühtlane hingede koorilaul.

Tänapäeva ristirahvas ei suuda rahulaulus jüngritega ühineda. See oleks ta enese püha- ma tõetunde alandamine. Tänapäeva usklik tunneb ju vägagi hästi, et tema taevas, ta sü- dames, puudub see rahu, mis täitis jüngrite südant oma Õpetaja eel ja järel käies.

Tänapäeva ristirahvas ei pea tooni oma eelkäijatega: apostlitega, apostlikkude isa- dega, kirikuisadega, usukannatajatega, va- gadega... Ta ei saa ühisest sügavast süda- mest laulda, et rahu on taevas; sellepärast laulavad nad ühiselt veel ainult: rahu maa peal! – oma usutee välist külge sellega põh- jendades, et inglid olla nõnda laulnud!

Tänapäeva ristirahvas on oma Rahutooja hoiatuse unustanud, kui kutsutakse: tule, siin on Kristus! ehk: mine, seal on Kristus! Jookske kutse peale, kuna Jeesus keelab: ära mine mitte.

Kaduma kipub ristirahval Jeesus kui Jumal, kes töötas: ma olen teie juures maailma otsani! Ma olen teie juures oma Isa kajas – pühitsetud kirikus –; ma olen teie juures oma ametipidajate nähtavas usutöös palvu- se ja sakramentide toimetamises; tulen teie südamekambrisse armulaul.

Tänapäeva ristirahvale on järele jäänud väga vähe ühtlustavat ja needki, mis on, seisavad ainult sõnades ja nimedes; ühtlus- tavaks asitõenduseks võiks vast piiblit, risti ja karikat pidada, kuid nendegi märkide juures jääb igamees oma sisemise veendu- muse juurde, s.o usub ja kuulab iseennast rohkem kui Kiriku kaudu ühtlustavat ja kõnelevat Jumalat.

Kättejõudnud jõulupühi kordub küsimus, millal suudab usklik hing ühiselt laulda „Rahu taevas!”? Ja välises ühtluses sisemist taevariiki avaldada pahanduseks variseri- dele ja hirmus pimedusevürstile?

Kõik möödunud on oleviku ja tuleviku vari. Kõik kordub. Kui taevariik ainult Noa perekonna südames asetses, tuli veeupu- tus; ainult Aabrami südames avaldas Jumal oma meelevalla inimeste ja tema maailma

suhtes: peaks leiduma kümme õiglast, ei taha ma veel lõppu teha.

Siin seisab ühtluse küsimusele ka ammuoodatud vastus: seni kui lõppu ei ole, leiab Jumal ikka veel kümnekond õiglast, kes võivad ta elava Sõna auks laulda ühes jüngeritega: „Rahu taevas!“. Kes välises ühenduses võivad oma sisemist rahu, rõõmu ja õndsust avaldada ning sellega inglite laulu teostada: „Rahu maa peal!“.

Kuidas võime meie üldist maapealset rahu tahta, kui Rahukuningas ise ütles: „Ma ei ole tulnud rahu maa peale tooma, vaid mõõka!“?

Taevariigi vastane varitseb iga hinge juures ja koondab omale väge, nagu see sündis Noa ja Aabrami ja Jeesuse päevil. Mida kaugemale usklikud üksteisest lähevad, mida kindlamini nad omaenese sisemisi veendumusi usuvad, seda suuremaks kasvab hingevaenlase vägede hulk. Ja kui nad tahavad üksikuid õigeid rahukuulutajaid ja

kiitjaid viimaseni välja suruda maailmast, siis vast tuleb lõpp. Siis algab maa ja taeva ühendus omas täiuses, algab Jumala auriik rahu ja õndsuses Pühas Vaimus.

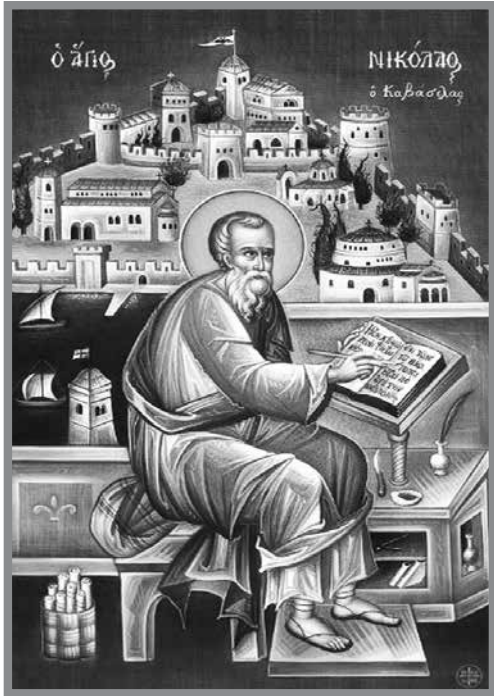
Tänapäeva elus peab tõsine Jeesuse järelkäija alati meele pidama, et nagu Rahukuningas kurjusele ja kurjus Temale rahu ei andnud, nii kestab võitlus lõpuni.

Kuigi lõpule järgnev riik on usklikule meelitatav, ei tohi ta maise Armuriigi eluseadusi

unustades ainult inglitega ühineda ja laulda „Rahu maa peal!“. Ta peab andma end piiramatule Jumala Isa armastuse, Issanda Jeesuse Kristuse armu ja Püha Vaimu osaduse sisse ja ühtlasi välises usutunnistuses kõigi mõõdunud aegade pühadega tunnistama: rahu taevas, minu südames, minu hinge sees, keda Jõululaps on taevariigile lunastanud.

Rahu taevas ja au kõrges. Aamen.

Usk ja Elu 1963, nr 14

ELU KRISTUSES. PÜHA NIKOLAI KAVASILAS (algus Metropoolias nr 61)

Ristitud inimene on [vaimulikust] surmast ja murdumisest tugevam, teda pole vaja uueks luua. Surm puudutab lihliku inimese kuju; mis põrmust võetud, see võib surra. Ütleb ju Ristija Johannes, et „Kirves on juba pandud puude juurte külge“ (Mt 3:10). Ristitu on juba riietunud uude inimesse: kuidas võib ta siis surra, kui ta on ühendatud uue Aadamaga, kes enam ei sure (vrd Rm 6:9)? Miks ta peaks veel surema, kui kannab ikka hinges Kristust, kelle vastuvõtmiseks ta juba korra pidi surema?

Pühast pesemisest tuleneb see, et uut ümberloomist ei saa olla. Kuidas võib üks neist kahest talitusest olla teisest parem millegi tõttu, mida pole kummaski leida? Ega ristiminegi iseenesest või uueks sünnitada neid, kes on juba korra selle vastu võtnud ja selle kaudu loodud, ja seepärast on püha seadus, et kedagi kahte korda ei ristita. See pole mitte ainult teatud korra säilitamiseks, vaid kuna keegi lihtsalt ei saa sündida kaks korda ühtmoodi.

[---]

Aga jutt algas pühast armulauast ja sellest, kas seal sündivat täiuslikku osadust Jumalaga peaks kutsuma teenistuseks või lapsekõõlmiseks või mõlemaks. See ju teeb meid Kristuse sugulasteks enam kui sündimine teeb vanemate sugulaseks. Sest Ta ei anna ju meile vaid tillukest osakest oma ihust ega tilgakest oma verest, vaid laseb meil sellest täielikult osa saada. Kui vanemad on meie elu põhjus, siis armulaud on elu ise. Seda osadust ei kutsuta eluks seepärast, et ta on elu põhjus, nagu Ta kutsus apostleid valguseks (vrd Mt 5:14), sest nad seati meie juhatajateks valgusse, vaid seepärast, et Tema kaudu võime tõeliselt elada, Tema on elu ise.

Ta teeb endale pühendunud pühadeks ja õigeteks mitte ainult seeläbi, et õpetab, mida vaja, juhatab hinge voorustele ja niipalju, kui hingel on õiget tunnetusvõimet, paneb selle tööle, vaid ka saades ise meile „tarkuseks Jumalalt ning õiguseks“ (1Kr 1:30). Just seepärast, et nendega on Önnis, on pühakud isegi pühad ja õndsad. Tema kaudu saavad nad surnuist elavateks, rumalatest tarkadeks ning rüvedatest, kurjadest ja orjadest pühadeks, õigeteks ja Jumala lasteks. Iseenesest, oma inimloomuse abil ja oma pingutusega ei saa nad kuidagi seda nimetust päriselt ära teenida. Pigem on nad pühad tänu Pühale, õiged tänu Õigele, targad tänu Targale, kes on nendega. Üleüldse, kui kedagi õigusega nende suurte ja auliste nimedega kutsuda, siis tänu Temale, sest nende oma võimed on niivõrd kaugel sellest, et teha neid õigeteks ja tarkadeks, et nende oma õigus näib selle kõrval öelusena ja tarkus hullumeelsusena.

Peale selle, isegi kui voorus on muutnud meid tõesti auväärseteks ja kaunistanud meid nimedega, mis kuuluvad Jumala õigusele ja tarkusele, mitte meie enese inimlikele saavutustele, peame need ometi õigusega kandma Tema arvele. Üldiselt ei kutsuta meid meile võõraste ja välispidiste asjade kaudu, vaid meie oma, meie loomusele omase kaudu. Mitte meie eluase või riietus ei loo meis üht või teist iseloomu ega omista meile pahelise või voorusliku nime, vaid need meie iseloomujooned, mis on iseäranis meie omad. Aga Kristusele kuuluv on rohkem meie oma kui miski, mida leidub meis endis. Tema oma on saanud meie omaks, kuna meie oleme saanud Tema liikmeteks ja Tema lasteks, saades osa Tema

lihast, verest ja vaimust. See on meile ligemal millestki, mis tuleb harjutamisest, isegi meie enda loomusest, sest, nagu öeldud, on Ta meile lähem kui me oma vanemad.

Nõnda ei pea me järgima mitte puhtinimlikku tarkust ega pidama vastu selle antava autasuni, vaid elama uut elu Kristuses ja selle õigusest tunnistust andma. See poleks võimalik, kui meis poleks eeldusi selleks eluks. Sellepärast ongi öeldud: „Me oleme koos Kristusega maha maetud ristimise kaudu surmasse, et ...käia uues elus“ (Rm 6:4). Ja Timoteusele kirjutab Paulus: „Hakka kinni igavesest elust“ (1Tm 6:12). On ka öeldud: „Saage pühaks, nagu on püha see, kes teid on kutsunud“ (1Pt 1:15) ja „olge armulised“ – mitte inimliku armulisusega – vaid, „nagu teie Isa on armuline“ (Lk 6:36) ja: „Nõnda nagu mina teid olen armastanud, armastage teiegi üksteist“ (Jh 13:34). Selle lembusega armastas Paulus „Kristuse Jeesuse südamlikkusega“ (Fl 1:8) ja nõnda ka Önnistegija ise käskis oma õpilastel rahu nõuda ja andis neisse oma rahu: „Oma rahu annan ma teile“ (Jh 14:26). Ta palus Isa, et „see armastus, millega Sina mind oled armastanud, oleks neis“ (Jh 17:26).

Ja üldse, nii nagu see sünd on jumalik ja üleloomulik, nõnda on uus ja vaimulik ka see elu, käitumine ja mõtteviis. Önnistegija räägib sellest Nikodeemusele: „Vaimust sündinu on vaim“ (Jh 3:6). Seepärast ütleb ka Paulus: „et mind leitaks Kristuse seest ega oleks mul oma õigust, mis tuleb Seadusest, vaid see õigus, mis tuleb Kristusesse uskumisest, see, mille Jumal annab usu peale“ (Fl 3:9).

Sõna ütleb, et see õigus on kuninglik kuub, sest meie oma õigus on orjariie. Ent kuidas võiks vabadus ja kuningaseisus, mille poole me püüdleme, kuuluda orjadele? Ja kuidas võiksid need, kes ilmutavad vaid orja voorusi, olla kuningaseisuse väärilised? Sest otsekui „kaduvus ei või pärida kadumatust“ ja „kaduv peab riietuma kadumatusega ja surelik riietuma surematusega“ (1Kr 15:50, 53), nõnda ei või ka meie orjalikud teod olla selle kuningriigi väärilised, vaid vaja on Jumalalt tulevat õigust. Pärija peab olema ju poeg, mitte ori. „Ori ei jää majja alatiseks, poeg jääb alatiseks“ (Jh 8:35).

Seetõttu peab igaüks, kes on seda liisuosa pärimas, heitma endalt esiti orjaseisuse ja

näitama, et ta on laps. Teiste sõnadega peame tulema Ainusündinu kujuga oma palgel ja astuma Isa ette Tema ilus. See tähendab, et Jumala Poeg on päästnud meid igasugusest orjusest ja me oleme tõesti vabad, nagu Kristus juutidele ütleb: „Kui nüüd Poeg teid vabastab, siis olete tõepoolest vabad“ (Jh 8:36). Ta laseb orjad vabaks ja teeb nad Jumala lasteks, sest Ta on ise Poeg ja vaba igast patust ning annab neile osa oma ihust ja verest ja vaimust ja kõigest, mis Talle kuulub. Nõnda on Ta meid loonud uueks, teinud meid vabaks ja jumalikuks, lastes meil osa saada oma tervest, vabast ja tõelisest jumalikkusest.

Sedaviisi teeb püha armulaud Kristuse, meie tõelise õiguse, meie hüveks, suuremaks kui kõik loomulikud hüved. Ta austab meid oma hüvedega ja meie saame nende poolest kuulsaks, otsekui oleksime need ise kätte võitnud. Nende järgi meid tuntakse, kui me vaid osaduses püsime, nii et kui keegi, kes on tõesti püha ja õiglane, kuuleb end millegi hea tõttu kiidetavat, siis selle kõik on ta saanud Kristuselt. Sest öeldud on: „Issandas kiitleb mu hing“ (Ps 34:3) ja „temas õnnistatakse kõiki rahvaid“ (1Ms 12:3 LXX).

Niisiis ei nõua me taga midagi inimlikku, vaid asju, mis on Kristuse omad, et need asuksid meie hinge ja et me võiksime siit elust lahkuda neid eneses kandes. Nõnda näitame enne kroonide saamist igati üles seda tarkusearmastust ja seda uut rikkust ega kasuta valeraha, vaid maksame ainult taevariigi väärilist maksu.

Kuna nüüd auhind, mille saamise eest peame vaeva nägema, on Jumal ise, peab kõik olema ka auhinna vastav ja võistlus ise jumalik. Jumal on ju see, kes mitte üksnes ei võia võistlejaid ega juhata võistlusi, vaid Tema on ka see, kes nendes edu saavutab, nii et eesmärk vastab ettevalmistusele ja ettevalmistus taotletavale eesmärgile. Kui Ta pani meid maa peale elama, ei teinud Ta midagi ega nõudnud midagi sellist, mis ületaks meie loomuse. Kui Ta nüüd juhhib meid enese juurde ja vabastab maisest, ei jäta Ta meisse midagi puhtinimlikku, vaid kohandas end kõigega, mida meie vajame ega jätnud tegemata midagi, mida oli tarvis valmistamiseks meid meie eesmärgi kättesaamiseks.

RESTAUREERIMISTÖÖD EAÕK PÜHAKODADES

Martin Toon

Käesoleval aastal jätkusid avarii-restaureerimistööd mitmes EAÕK kirikus. Rõhuasetus oli kahel põhisuunal: katused ja avatäited. Mõlemal puhul valmis aasta jooksul mitmeid töid. Valdavalt finantseeriti neid riiklikest vahenditest, aga ka omavalitsuste poolt, ning panustasid ka EAÕK, kogudused ja annetajad.

Kirikute uksed-aknad

Aastakümneid püsinud pühakoja avatäidete halva tehnilise seisukorra süstemaatilise parandamisega hakkas EAÕK tegelema ülemöödunud aastal, kui restaureeriti Kihnu Püha Nikolaose kiriku kõik aknad ja tööde mahtu suurendati möödunud aastal, kui restaureeriti Pärnu katedraalkiriku kaheksa akent ja Kuressaare Püha Nikolaose kiriku kõik aknad. Sel kevadel valmis esimesena Paadrema Püha Kolmainu kiriku peauks. Paadrema kogudusel oli korda tehtud uksest siiras rõõm: uks oli enne nii ära vajunud, et selle sulgemine ja avamine oli väga raske. See oli ka esimene õigeusu kiriku uks, mis restaureeriti pühakodade programmi rahastamisel.

Järgmisena anti meile kui tellijale üle Ilmjärve Jumalailmumise kiriku restaureeritud peauks ja kaks kogudusesaali akent. Nii nagu Paadremalgi, sai välisuks uue tammise lävepaku, piidad proteesiti, sepised, sulused ja lukk puhastati ja korrastati. Ilmjärve põhjalöövi läbisaetud metallraamid taastati ning n-ö nõobile ülikonna juurdeõmblemise võrdlusena said uue elu ka puidust sisemised aknaraamid. Järgmisel aastal loodame jätkata kolme külgukse ja paari kogudusesaali akna taastamist. Ilmjärvel toimuvad juba ka jumalikud liturgiad, metropoliit Stefanus määras sinna hooldajavaimulikuks isa Andrease.

Suve teises pooles jõudis tööjärg Saatsesse, kus Püha Paraskeva kiriku peaukse korrastamine võeti käsile koos kellatorni katusekiivri ja kólakoja põranda avarii-restaureerimisega. Kuna uks oli hilisemat päritolu, otsisime algse ukse kohta arhiivimaterjale, kuid infot kogunes napilt ja fotod olid hägused, mistõttu taastasime senise ukse. Ukse kohal taasavasime valgimiku ning sepp lõi hoolikalt üle senised sepishinged, tehes ühe ka päris uue. Sellelgi uksele ei õnnestunud eemaldada plekki, lootuses et altpoolt tuleb nähtavale ilus puidust profiil. Asendasime osad plekktahtlid ja otsustasime sondaazide põhjal senise rohelise kattevärvi vahetada helehalli vastu.

Ilmjärve Jumalailmumise kiriku restaureeritud peauks ja kaks kogudusesaali akent.

Püha Paraskeva kiriku peaukse korrastamine Saatses Põlvamaal.

Paadrema Püha Kolmainu kiriku peauks.

Paadrema Püha Kolmainu kiriku peauks pärast restaureerimist.

Karksi-Nuia Püha Aleksei kiriku peauks.

Kaika õigeuskirik puidust peauks.

Sügise hakul läks töösse Tahkuranna Jumalasünnitaja Uinumise kiriku välimine peauks ning valmistati kellatornist seni puudunud neli ümarakent. Tahkuranna kiriku uksega õnnestus lõpuks see, mis eelnevatega jäi unistuseks.

Tahkuranna kiriku kellatorni ümaraken.

Tahkuranna Jumalasünnitaja Uinumise kirik.

Tahkuranna kiriku uus aaderdatud uks.

Nimelt õnnestus meil taastada president Pätsi kodukiriku väärikas puidust välisukse faasadi poolel. Kunagi pleki pealelöömise jaoks kirvetööna maha raiutud tahvelduse taastamine nõudis meistrit kuudepikkust hoolikat tööd. Kogu uks võeti viimse tüki lahti ja liimiti seejärel koos proteesitükkidega uuesti kokku. Eriliseks teeb selle ukse veel asjaolu, et see sai omale ka aaderduse, olles esimene koos aaderdusega taastatud portaal.

Kõige suuremaks tööks siin segmendis võib siiski lugeda aasta lõppu jäänud ja koguduse rõõmuks templipühaks valminud Kuresaare kiriku siseuste restaureerimist. Kuuest siseuksest kolmel olid ees ka värvilistest klaasidest osised ning nende ajastukohase tonaalsusega taastamine oli meistritele omaette proovikiviks. Kolmeteistkümnest ajaloolisest värvikihist jätsime sõelale kuldse ookri ja üheks põhjuseks oli ka sellise värvitausta hea sobivus aaderduse pealekandmiseks, kui kirikurahvas kunagi seda teha soovib.

Aasta viimaseks tööks on kokku lepitud Karksi-Nuia Püha Aleksei kiriku peaukse restaureerimine. Selle töö teeb põnevaks aspekt, et praegu eesolev ja arvatavasti hilisem uks asendatakse lagunenu Kaika õigeuskirikust toodava puidust peauks, mis on hästi säilinud. Ka need uksepoolel võetakse algosadeks lahti ja kokkupanemisel vähendatakse mõõtu umbes kümme protsenti, et ta sobiks ilusasti Karksi-Nuia peasissekäigule. See töö valmib lõplikult eeloleval kevadel.

Kuressaare kiriku siseuks enne restaureerimist.

Kuressaare kiriku siseuks pärast restaureerimist.

Fotod: Martin Toon, Roland Tõnisson, Andreas Põld

Foto Jeremie Jungi näituselt „Setomaa – ääreala kuningriik”.

SETO KULTUURI NÄDAL PARIISIS

Preester Sakarias Leppik

18.–25. novembrini toimus Pariisis seto kultuuri nädal, mille vältel said huvilised tutvuda seto keele, käsitöö, muusika, kirjanduse, aga ka seto kultuuri õigeusu-sidususega.

Seto kultuuri nädala korraldasid Prantsusmaa riiklik ida keelte ja kultuuride instituut koostöös Eesti saatkonnaga. Muidugi on selliste sündmuste korraldamise taga inimesed. Seto nädalat ei toimunuks, kui seda ei oleks läbi mõelnud ja käima lükanud estofiilid

Antoine Chalvin, Eva Toulouze ja Suzanne Lesage ning Eesti saatkonna seto, kultuurinõunik Rea Rannu-Ideon. Setomaa-poolt koordineerisid nädala toimumist üldmotsotska Jane Vabarna, sootksad Aare Hörn ja Ahto Raudoja.

Seto kultuuri nädal mahutas rohkelt loenguid, käsitöö õpitubasid, kontserte ning ka filmivaatamist koos seda saatvate kommentaaridega. Nii võisid setofiilid kuulata kohe esimesel õhtul seto mitmehäälsel naiste- ja meestelaulu kontserti. Naistelaulu esitasid Värskas naiste leelokoori lauljad. Meestelaulu esitas aga – nagu seda tihti juhtub – selleks korraks kokkupandud ansambel, kuhu kuulusid lauljad leelokooridest Liinatsura, Seto Miihi Summ kui Verska Miihilaiv.

Kandev osa seto kultuuri nädalal oli loomulikult konverentsil, mille teemasid käsitasid oma ala nimekad ja hinnatud asjatundjad. Sootska Paul Hagu kõneles setode müütilise kuninga Peko kolmest palgest. Andreas Kalikuni ettekanne selgitas seto naiste autobiograafiliste laulude teket. Seto käsitööst kõnelesid sootksa Evar Riitsaar, sootksa Ahto Raudoja, kirjandusest Kauksi Ülle, köögist ja roogadest Elvi Nassar, jaanipäevakommetest Heiki Valk.

Konverentsil sai teada ka setode elu kohta Vene Föderatsioonis, seto kultuuri raken-

Leelopargid Pariisis.

dustest üldhariduskoolides, seto meediast ning keele arengust, seto sõnaraamatu-tööde käivitamisest. Preester Sakarias Leppik tegi ettekande seto kultuuri õigeusisidususest juurtest, nende väljendustest seto lauldes, ornamentikas, ehetes, rahvarõivastes ning arhitektuuris. Konverentsisaali galeriis oli avatud Jérémie Jungi fotonäitus „Setomaa, un royaume sur le fil” („Setomaa – ääreala kuningriik”). Kultuurinädala õpitubades Eesti saatkonnas sai valmistada seto käsitööjuustu sõira ning jälgida seto käsitöömeistrite tööd.

Kahel filmiõhtul said huvilised koos kommentaaridega jälgida Ain Mäeotsa mängufilmi „Taarka” ning Aado Lintropi dokumentaali „Seto pulm”.

Setode delegatsioonil oli kultuurinädala käigus palju põnevaid kohtumisi. Jaksati hilis-

Piiskoplik liturgia.

õhtul tantsida ning kul'atada Montmartre'il, käidi külas keldi rahva – bretoonide – Pariisi keskuses, kus hiliste öötundideni õpiti bretooni tantse ja laule ning esitati omi. Ja muidugi oli paljudele esmakordselt Pariisi jõudnutele kohustuslik astuda sisse Jumalama kirikusse Cité saarel ning külastada St Chapelle'i kabelit, et imetleda selle imepeenid kõrg-gooti vitraaže. Allakirjutanu teenis pühapäeval piiskoplikul liturgial Pariisi kreeka katedraalis Prantsusmaa metropoliit Emmanueli õnnistusel ja eesteenimisel.

LÕUNA-ITAALIA ÕIGEUSU PÜHAPAIGAD

Preester Andrei Sõtšov

Käisin sel sügisel metropoliit Stefanuse õnnistusel Lõuna-Itaalias reisil, mida võib nimetada ka palverännakuks. Kas tänapäeval enam palverännakuid ette võetakse ja kui, siis millisel kujul? Enamasti korraldatakse palverännakuid rühmadega, seekord otsustasin selle ette võtta perega.

Miks Lõuna-Itaalia? Esiteks kujutab just Lõuna-Itaalia endast eri kultuuride ristumiskohta ja selles leidub palju skismaeelseid ja bütsantsi pühasid paiku. Kui vaadata Lõuna-Itaalia kaarti, siis selle kuju meenutab pool-

Õhtusöömaaja miniatuur Rossanos asuvast Uue Testamendi vanimast manuskriptist Codex Purpureus Rossanensisest.

saare „saapa” talda, mille varvas on Kalaabria ja konts Apulia. Nende vahel on Taranto laht. Bütsantsi kolmesaja-aastast kohalolekut meenutavad ka mitmed kreeka päritoluga nimetused. Nii näiteks kandis maakond, kus peatusime, nime Basilicata, mis tuleneb nimest „basilikos” (kr k βασιλικός) ja tähendab basileust ehk Bütsantsi keisrit. Meie peretuttav Vittoria, kes meid kohapeal võõrustas, elas näiteks Lavras, kohas, kus IX–XI sajandini tegutses õigeusu suurklooster. Teiseks olin juba ammu soovinud käia austamas püha Lüükia Mürra ülempiiskop Nikolaose reliikviaid, mis asuvad Bari linnas. Püha Nikolaos on armastatud pühak nii õigeusklike kui ka kohalike katoliiklaste seas. Tema mälestust õigeusu kirikus pühitsetakse korra kohaselt iga nädala neljapäeval ning kiriku-aasta sees 6. detsembril (nigulapäev) ja 9. mail. Kuuldes minu plaanidest käia Baris, „varustasid” paljud Helsingi õigeuskoguduse liikmed mind meenutuslehekestega, pannes südamele teha kindlasti eestpalveid imetegija Nikolause kalli ja tervistandva ihu juures nende lähedaste eest.

Lisaks pühale Nikolausele Bari linnas, oli ka-vas külastada veel püha Vlasius Marateas ja tutvuda V sajandist pärineva Uue Testamendi käsikirjaga Rossanos.

Bari linna külastasime juba esimesel nädalal. Pühaku reliikviad asuvad San Nikolao basiilikas (ehitatud 1098) altari laua all krüptis, kus kohalikel ja palveränduritest õigeusklikele on lubatud pidada igal neljapäeval liturgiaid. Baris asub ka Moskva Patriarhaadi esindus ja palverännakukeskus, mille vastutavaks preestriks on praegu isa Andrei Boitsov. Jõudes 15. oktoobri varahommikul krüpti, nägin, et see oli juba puupüsti täis palverändureid nii Gruusiast, Valgevenest kui ka Venemaalt. Isa Andrei kutsus mind lahkesti krüptialtarisse ja palus pärast vaimulikurõivasse riietumist aidata proskomiidiaga. Liturgial teenis kaasa kaheksa vaimulikku ja üks Valgevene piiskop. Pärast liturgiat olin kutsutud ka Bari palverännakukeskusesse lõunasöögile. Liturgia lõppedes avati krüptialtari raudvõre ülejäänud kirikurahvale seal asuvate säilmete austamiseks. Palverändurid ootasid kannatli-

Maratea basiilika, kus asuvad püha Vlasius säilmed.

Bari basiilikas asuv altar püha imetegija Nikolause reliikviatega.

Jumalateenistus Baris.

kult järjekorras seda hetke, mil sai laskuda al-
tari ees põlvili ja paluda püha Nikolaust, kes
oli juba oma eluajal kuulsaks saanud lisaks
halastustegudele ning tervendamisanile ka
kõikumatu usu poolest eksiõpetustega võitle-
misel. Kuidas sattusid püha imetegija reliik-
viad Bari linna? Pühade säilmete üleviimine
leidis aset 1087. aasta kevadel, mil Bari linna
kaupmehed päästmisaktsiooni raames (Väi-
ke-Aasiat olid juba varem korduvalt rüüsta-
nud seldžuki türklased) korraldasid pühaku
ihu toomise Lüükia Mürrast Itaaliasse. Kuigi
Kreeka kirik mäletab seda sündmust kurba-
des toonides, peetakse Vene, Soome ja Eesti
õigeusu kirikutes säilmete toomise päeva 9.
mail päeva pealaulu kohaselt „suure rõõmu
päevaks”, nähes selles pühaku kuulsuse ja
imetegude levikut idast läände.

Teiseks sihtkohaks oli püha Vlasius Türraeni
mere ääres Maratea linnas. Püha Vlasius (kr
k Άγιος Βλάσιος it k San Biagio) oli III sa-
jandil keiser Diocletianuse ajal Kapadookias
Sebastia linna piiskopiks, kes võttis kristlaste

vaenamise ajal vastu umbes 312 märtrisur-
ma. Püha Vlasius austatakse pühakuna nii
õigeusu kui ka roomakatoliku kirikus, tema
mälestuspäevaks idakirikus on 11. veebruar
ja läänekirikus 3. veebruar. Ikonoklasmi ajal
VIII sajandil tõid idast põgenevad mungad
tema pühakusäilmed Maratea linna ja pai-
gutasid kõige kõrgemale mäetippu, kus juba
tollal asus väike Santa Maria Maggiore ka-
belike. Käisin austamas selle kuulsa pühaku
säilmeid 17. oktoobril. Sama päeva õhtul
avanes mul võimalus tutvuda italo-albaania
kreekakatoliku kirikuga San Constantinos
ja osaleda sealsamas külarahva lõikustänu-
pühäl. Siinkohal olgu mainitud, et Lõuna-
Itaalias elab ligi sada tuhat *arbëreshë* rah-
vusest inimest. Need on vana-albaanlased,
kes rändasid sinna Albaaniast XV–XVIII
sajandil. Olles algul õigeusulised, siirdusid
Itaalia albaanlased hiljem katoliku kirikusse,
säilitades siiski oma unikaalse kultuuri, kesk-
aegse albaania keele ja bütsantsi riituse. Ala-
tes 1919. aastast kuulub italo-albaania kirik
autonoomse kirikuna roomakatoliku kiri-

kusse. Albaania metropooliasse kuulub kaks
piiskopkonda ja üks Grottaferata abtkond.
Nelikümmend aastat San Constantinos ko-
gudusetööd teinud ja rahva seas austatud
kreekakatoliku paater Lorenzo Forestieri oli
väga vastutulelik, tutvustades meile kirikut,
rahva- ja loodusemuuseumi. Meelde jäi tema
elav kohalolek kogukonnas, kui olime temaga
terve öhtu külapeol.

Viimaseks sihtkohaks oli Kalaabrias asuv
Rossano linn, mis on kuulus oma XI sajandil
ehitatud katedraali ja Santa Maria Panaghia
kreeka õigeusu kiriku poolest. Katedraali-
muuseumile kuulub maailma vanim, V sa-
jandist pärit Uue Testamendi käsikiri (*Codex
Purpureus Rossanensis*). Kirikus jalutades
nägeme seal kauneid bütsantsi ajast pärit Ju-
malasünnitaja ja Johannes Kuldsuu fresko-
sid. Ekskursiooni ajal kuulsin, et siit oli pä-
rit ka Itaalia kreeka munkluse Grottaferrata
kloostri rajaja vaga Niilus Noorem (910–
1005). Vaga Niilust austatakse pühakuna
nii lääne- kui ka idakirikus ja ta on üks neist,

kes näitas tollal järjest ägenenud vaidlustes
ida- ja läänekirikute vahel üles ainulaadselt
sallivat suhtumist mõlema traditsiooni vas-
tu. Ükskord küsisid õigeusu mungad temalt,
kuidas suhtuda paastumisse laupäeviti, mis
oli juba välja kujunenud läänekiriku tavaks.
Vaga Niilus, mainides algul kreeka kirikuisa-
de õpetust paastumisest kolmapäeviti ja ree-
deti, lisas siiski: „me ei pea selle üle vaidlema,
sest paastumises ei ole midagi halba ning kui
teha seda Jumala auks muul ajal, siis pole sel-
les midagi laiduväärset”.

Lõuna-Itaalia pühade paikade külastamine
oli vaimsetl väga rikastav. See õpetas nägema
lääne- ja idakiriku traditsioone ühtse tervi-
kuna, ühendava lülina armastus lahutamatu
Kiriku pühade vastu. Südamlik vastuvõtt nii
Itaalia õigeusklike kui ka katoliiklaste poolt
oli liigutav. Vaimuliku elav kohalolek kogu-
konnas, mida seal nägin ja kogesin, oli väga
õpetlik. Pühad Nikolaus, Vlasius ja Niilus,
paluge Jumalat meie eest!

KLIIAMAMUUTUSTE- TEEMALINE KONVERENTS SAKSAMAAL

Age Ploom

12.–14. oktoobrini toimus Saksamaal Swer-
tes Euroopa Kirikute Konverentsi korralda-
tud konverents „A European Contribution
to the Pilgrimage for Climate Justice”, kuhu
kogunesid üle Euroopa kokku nii vaimulikud
kui ka ilmikud, kes arutlesid ülemaailmse
kliimamuutuse teemal. Ettekannetes räägiti
teoloogilistest aspektidest, kliimamuutusest
kui XXI sajandi proovikivist, mis on poliit-
iline visioon Pariisis 2015 (30. novembrist
11. detsembrini) toimunud kliimamuutuse
konverentsil, millist sõnumit esindab kirik
seal ning millised võivad olla selle konverent-
si tulemused.

Kohale olid kutsutud palverännakute kor-
raldajaid üle Euroopa. Üks meeldejäädavamaid
oli Šotimaal suve hakul alanud palverännak,
millest oli konverentsi toimumise ajani osa
võtnud 2000 inimest, sealhulgas ka palju
koolilapsi. Teatepulk, mis ühe grupi käest

teisele edasi anti, oli pudrunui ning see pidi
novembri lõpus naasma algatajale, kes viis
selle Pariisi. Ma tundsin huvi, mis plaanid
on tal teatepulgale üleandmisega riigijuhtidele,
üritab ta tõesti sellega lajatada, et mõistetak-
s probleemi laiahaardelisust.

Teisel päeval ühinesime seitsmeks kilomeet-
riks oikumeenilise palverännakuga „Tõuse
üles ja mine”, mis suundus Flensburgist Pa-
riisi. Kogu palverännaku oli sinnani kaasa
teinud kaheksa inimest, kuid igapäevaselt oli
neid paarkümmend ning kes kogu distantsi
ei saanud kaasa teha, kõndisid päeva või paar
või nädala.

Minul oli võimalus konverentsist osa võtta
tänu isa Heikki Huttunenile, kes tegi ette-
paneku Eesti Kirikute Nõukogu peasekretär
Ruudi Leinusele, et ma läheksin tutvustama
3. augustil toimunud Setumaa palverännaku-
kut. Algselt ma ei pidanud ettekannet tege-
ma, kuid kohapeal ajakava muutus ning mul
tekkis võimalus rääkida, kuidas meil läks ning
kutsuda kõiki asjaosalisi Vormsil 12.–14. au-
gustini 2016 toimuvale palverännakule.

EUROOPA OIKUMEENILISE NOORTENÕUKOGU ASSAMBLEE SOOMES

Age Ploom

EYCE (Ecumenical Youth Council in Euro-
pe – Euroopa Oikumeeniline Noortenõuko-
gu) 40. aasta-assamblee toimus sedapuhku
21.–25. oktoobrini Soomes, Kirkkonummis.
EKN3 (Eesti Kirikute Nõukogu Noortetöö
Nõukogu) esindus oli kaheliikmeline: EELK
esindaja Hindrek Lootus ja mina EAÖK-st.
Kokku oli 17 delegaati 12 liikmesorganisat-
sioonist.

EYCE on asutatud 1968. aastal, kuigi or-
ganisatsiooni juured lähevad tagasi 1947.
aastasse, kui pärast II maailmasõda, WCC

– World Council of Churches, Maailma
Kirikute Nõukogu –, hakkas organiseerima
aastakoosolekut neile organisatsioonidele,
kes vastutasid eri Euroopa riikides oiku-
meenilise noortetöö eest. EYCE missioon
on julgustada Euroopa kirikuid ja kristlikke
noorteliikumisi jõudma ühtsuseni ja töötada
koos, vaatamata kirikute erinevatele dogmaa-
tilistele arusaamistele.

Sellel täiskogul valiti uus juhatus, mille ette-
otsa sai Lisa Schneider Saksamaalt, esinda-
des Ühinenud Protestantlikku Kirikut. Uues
juhatuses ei ole ühtegi õigeusklikku ning kui
meil oli eelnev hääleõiguslike delegaatide sa-
lajane arutelu teemal, kas ennast pakkunud
kandidaadid on juhatusse kõige sobivamad,
tegi Saksamaa Evangeelse Kiriku esindaja
huvitava pakkumise jätta juhatuses üks koht

vabaks ortodoksia jaoks, et seeläbi muutuks
juhatus tasakaalustatumaks. Külalisena oli
aastakoosolekust kutsutud osa võtma Syn-
desmose – ülemaailmse õigeusu noorte liidu
– president Jean Reh binder ning tallegi edas-
tati see ääremärkus. Organisatsiooni juhatus
loodetavasti arutab seda pakkumist.

Täiskogul sõnastati uuesti organisatsiooni
visioon, mida võib kokkuvõtlikult esitada
järgnevalt: me propageerime Jumalasse us-
kudes õiglust, rahu, loomingut terviklikkust
ja inimõigusi noorte mõjuvõimu ja religioo-
nidevahelise dialoogi abil.

Lepiti kokku, et 2017. aastal algava järgmise
kampania võtmesõnad on Euroopa kristli-
kud väärtushinnangud, pagulased ja immig-
randid ning religioonidevahelise dialoogi
võimalikkus.

Laupäeval pärast Helsingi linnaekskursioo-

ni jagati meid gruppideks eri kirikute vahel, mina sattusin katoliiklaste juurde, kus toimus töötuba-arutelu teemal, kuidas end kristlasena identifitseerid, kuidas su isiklikud tõekspidamised ühtivad kiriku omaga ning samuti arutasime selle üle, mida ühisel õhtusel oikumeenilisel palvusel Helsingi Katedraali krüptis välja tuua.

Pühapäeval oli õigeusklikel võimalus osa võtta isa Heikki Huttuneni liturgiast Espoos, kus evangeeliumi loeti neljas keeles – soome, rootsi, vene ja etioopia – ning „Meie isa palvet“ kümnes keeles. Mul oli rõõm taas kohtuda noortega, kes kaks aastat tagasi külastasid Setomaal toimunud rahvusvahelist noortelaagrit ning mõnega neist, kes olid sel suvel koos isa Heikkiga EKN3 korraldatud oikumeenilisel palverännakul.

2016. aastal on praeguseks planeeritud viis suuremat rahvusvahelist ettevõtmist, mille teemad puudutavad religioonidevahelist dialoogi, seksuaalsust, vaesust, inimese teravikkust ja juhtimist. Kes soovib neist osa võtta, leiab informatsiooni Facebooki lehtedelt Ortodoksi Foorum 7-77 ja Ortodoksia Eestis.

OIKUMEENILISED NOORTEPÄEVAD PILISTVERES

Age Ploom

2.–4. oktoobrini toimusid Pilistveres Eesti Kirikute Nõukogu Noortetöö Nõukogu (EKN3) korraldatud oikumeenilised noortepäevad „Teel“. Meie Kirikut esindas vaimulikuna preester Markus Kooviste, kel oli kaasas poeg Johannes. Noortepäevade teema oli sel korral palve ja palverännak. Nii hommiku- kui ka õhtupalved olid kirikute ja konfessioonide vahel ära jagatud ning meie saime endale laupäevase õhtupalvuse, millele eelnevalt ja järgnevalt selgitas isa Markus kohale tulnud noortele õigeusu traditsioone. Laupäeva hommikul tuli meile külla luteri kiriku õpetaja Tauno Toompuu, kes rääkis oma Santiago de Compostela palverännaku kogemusest, andis praktilisi nõuandeid, taustaks mängimas teekonna video, mis tekitas nii mõnelgi meist soovi minna sellele 500-900 km palverännakule (teekonna pikkus sõltub sellest, kust täpselt alustada).

Pärastlõunal jagati meid kuueks grupiks ja iga grupp sai loosi tahtel endale kiriku või konfessiooni – EAÕK, EELK, EEKBL, AKEL, EKEK või EMK –, ülesandega leida internetist seda kirikut või konfessiooni puudutav sümbolika ja pühapaigad. Hiljem tutvustati leitud informatsiooni põhjal tehtud plakateid kõigile teistele ning tutvustatava kiriku või konfessiooni esindajad võisid ettekannet vajadusel omapoolset täiendada. Olgu mainitud, et meie Kiriku kohta ei leitud ühtegi pühapaika, ei toodud välja ikoonide ja küünalde seost, ei nimetatud ka Jumalaema tähtsust, mis paneb mõtlema, mida

netiavarustes peituvad materjalid pakuvad sõna „õigeusk“ guugeldades ning kuidas oleks võimalik, et meie koduleht www.eoc.ee oleks valikute seas esimene.

Õhtul toimus palveteemaline paneeldiskussioon, kus meid ja õigeusu tõekspidamisi esindas isa Markus. Pärast seda said soovijad

vaadata Emilio Estevezi filmi „The way“, mis räägib ühe isa teekonnast Santiago de Compostelal, kes viis sellega täide palverännaku alguses hukkunud poja unistuse ning teekonna läbimisel koos hukku tuhaga sõlmib ta rahu nii iseenda kui ka pojaga. Soovitan kõigil seda filmi vaadata. Pühapäeval enne kojusõitu toimus Pilistvere Andrease kirikus

noortepäevast osavõtnutele ja kohalikule kogudusele ühine jumalateenistus. Sel korral oli meie Kirik oikumeeniliste noortepäevade ajaloos enim esindatud, meid oli kohal kolm ning ma loodan, et sõna oikumeenilistest noortepäevadest levib ning järgmise aasta oktoobrikuus toimuvatel noortepäevadel on me esindus veelgi suurem.

Фото: Геннадий Баранов

РОЖДЕСТВЕНСКОЕ ПОСЛАНИЕ 2015

Дорогие братья и сестры, духовенство нашей святой Церкви и миряне!

На сегодняшней утрени мы поем: «Веселитесь, праведнии, небеса, радуйтесь, възграйте, горы, Христу рождшуся!»

Мы радуемся и ликуем, ибо в эту ночь рождества Христова все наши чувства открыты присутствию Божию в простоте вертепа, когда мы слушаем голос Божий. Этот голос говорит с людьми, примиряет их, наполняет их любовью, светом, радостью и покоем. И неважно, что снаружи царят холод, несчастья и бедность. В эту особенную ночь миллионы людей откладывают все свои дела и уподобляются детям, в чьи души кроме нежной ангельской песни, которую они слышат на богослужении, проникает мир и согревающее сердце и утешающее чувство уверенности. Это сила, исходящая от вифлеемского Младенца.

Все же из глубины души поднимается большой и серьезный вопрос: можем ли мы, забыв обо всех несчастьях человечества, вкушать радость Божию? Как исповедовать радость в Боге, пришедшем

спасти людей, если мы не отождествляем себя с теми, кто страдает от всего того, что угнетает современный мир?

Ответ дает нам евангелист Лука. Пастухам является ангел, чтобы возвестить им благую весть о рождении Иисуса: «Ибо ныне родился вам в городе Давидовом Спаситель, Который есть Христос Господь» (Лк. 2, 11). Чтобы мы могли Его узнать, апостол Лука дает нам знак, непостижимый умом: «И вот вам знак: вы найдете Младенца в пеленах, лежащего в яслях» (Лк. 2, 12). Сказано – сделано. Пастухи не ограничиваются лишь принятием благой вести. Они тут же спешат по этой примете отыскать вертеп.

Именно этой движущей силой нам зачастую и не хватает. Несомненно, это происходит от скудости нашей веры и любви. Но еще больше оттого, что мы склонны застревать в своих несчастьях, останавливаться перед преградами и не без некоторого удовольствия замыкаться в себе вместо того, чтобы поспешить посмотреть на небо и увидеть там звезду, данный нам знак великой радости – нам родился Младенец и спит в яслях!

«Как Бог, которого весь мир вместить не может, вмещается в материнской утробе? Как Тот, кто сидел одесную Отца, теперь лежит на руках Матери? Он один это знает, Он возжелал этого, Он собла-

говолит так. Он был без плоти и по Своей воле воплотился...», – говорится в одном сегодняшнем песнопении.

Это наша надежда, наша уверенность. Через вочеловечение Бога все может быть спасено. Это и наше убеждение в том, что радость возвещается всему миру, каждому из нас и всем вокруг нас: христианам и нехристианам, верующим и неверующим.

Нужно иметь твердость духа, чтобы в современном мире нести в сердце весть надежды о Христе, который посреди нас и нас спасает. Нужно иметь твердость духа, чтобы исповедовать всей силой нашей веры (несмотря на несбывшиеся мечты нашего общества и вводящие в заблуждение обманчивые представления), что Бог – в этом Младенце, что наша вера, действительная и вечная, зависит от этой вести: «Спаситель ныне нам родился, этот младенец – Бог!»

Здесь, в яслях, начинается история, которая затмевает все остальные: к нам пришел Тот, кто так по-человечески человек и так божественно Бог. Какое невероятное выражение любви с Его стороны!

Мы прекрасно знаем, что быть христианином совсем не просто. Достаточно послушать тех, кто потерял веру, достаточно посмотреть на нашу собственную посредственность. Несомненно, необ-

ходима твердость надежды, чтобы продолжать движение к таинству Иисуса, чтобы не исказить перспективу, отбрасывая одно и забывая другое, и чтобы сокрушить путы, вызывающие наши сомнения и потерю веры.

Возлюбленный брат, возлюбленная сестра о Господе!

Ты хочешь исповедовать Иисуса Христа как надежду и Спасителя людей? Тогда прежде всего скажи мне, как ты живешь в этой надежде?

Ты хочешь свидетельствовать о том, что Иисус Христос приносит любовь? Тогда прежде всего скажи мне, насколько ты любишь своих братьев?

Ты хочешь, чтобы все жили в истине этой великой и радостной вести, данной всей твари, в то время как столь немногие слышат эту весть, принимают ее теперь, когда наш век погружается во все большую безнадежность, бедность и всевозможные испытания? Тогда прежде всего скажи мне, как ты сам излучаешь радость спасения, чтобы и другие смогли наконец узнать о том, что Иисус – благой Спаситель?

Аминь.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллиннский
и всея Эстонии,
Председатель Священного Синода

В преддверии Святого и Великого Собора Православной Церкви

Беседа с Митрополитом Таллиннским и Всея Эстонии Стефаном

С 29 августа по 2 сентября в Константинополе прошел синаксис – собрание иерархов всех церквей, входящих в юрисдикцию Вселенского Патриархата. Епископы были созваны для того, чтобы обсудить вопросы, связанные с подготовкой к Святому и Великому Собору Православной Церкви, который состоится в 2016 г. в праздник Св. Троицы, а также для ознакомления с деятельностью Вселенского Патриархата во всем мире. В то же время, Патриарх пожелал, чтобы мы были вместе именно 1 сентября – в день начала церковного года и день защиты природы. В Константинополь прибыло 148 архиереев, по причине преклонного возраста и проблем со здоровьем отсутствовало

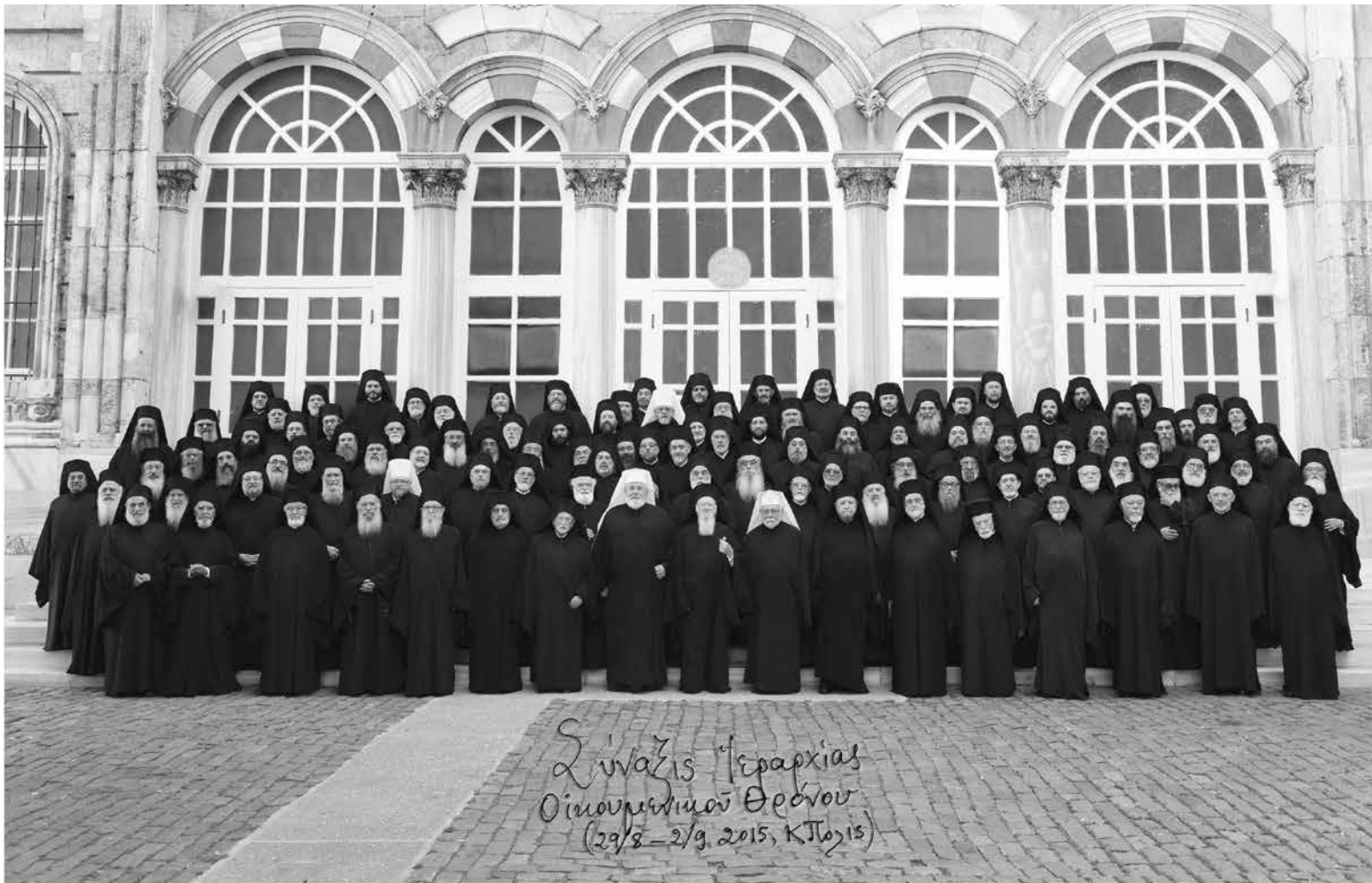
22 архиерея. Собранием руководил Патриарх, который участвовал и во всех мероприятиях. Митрополиты, на которых лежит большая ответственность по отношению к патриархату, выступили с обзором своей деятельности. Дни были очень насыщенными, все четыре дня встречи длились с 9 утра до 9 вечера, поскольку Патриарх хотел, чтобы обмен мнениями был свободным и непринужденным и чтобы он не прерывался. Таким образом, все присутствующие имели возможность высказаться подробно, не торопясь. Атмосфера была братской и теплой. Большую часть времени нас принимали в церкви Святой Троицы – одном из самых больших

православных храмов Константинополя. Все православные приходы Константинополя объединили усилия, чтобы помочь патриархату принять гостей. Каждый вечер нас принимал новый приход, предлагал трапезу, знакомил с местной приходской жизнью.

Первый большой тематический блок был связан с екуменией. Митрополит Пергамский Иоанн (Зизиулас) говорил о подготовке к Собору. От него мы получили обзор подготовки, которую в настоящее время ведут автокефальные церкви, а также о темах, которые будут рассмотрены на грядущем Соборе. Наши приходы сильнее всего затрагивает тема дня празднования

Пасхи, поскольку, как известно, православный календарь праздников отличается от календаря, принятого западной Церковью. Говорилось и о посте, о том, каким образом следует его приспособить к местным условиям. Несомненно, будут затронуты и проблемы, связанные с браком, вопрос о разведенных священниках и другие практические темы.

Следующий тематический блок был связан с богословским диалогом разных церквей. Речь шла о католиках, лютеранах, других протестантах, англиканской церкви, старокаатолической церкви, монофизитских церквях. В случае с католиками основной проблемой является пап-

Το Κωνσταντινούπολης Πατριάρχειον
 29/8-2/9 2015, KTO15

ский примат. В отношении лютеран обсуждались возможные точки соприкосновения. Утверждалось, что по сравнению с православными, у лютеран богословские взгляды только формируются. Говорили о тех позитивных вещах, с которыми соприкасаются православные христиане на экуменических встречах, а также о положении ВСЦ. Наша Церковь является членом Всемирного Совета Церквей, поднимались вопросы о происходящем там.

Утверждалось, что существуют определенные трудности и некоторые православные церкви создают проблемы, однако эти трудности не должны препятствовать созыву Собора. Конечно, эти проблемы довольно серьезные, однако необходимость Собора гораздо важнее. Все присутствующие епископы просили, чтобы Патриарх не сдавался и продолжал свою миссию. В январе представители автокефальных церквей соберутся еще раз и с большой долей вероятности решат все практические вопросы подготовки Собора. Было озвучено мнение, что все должны приложить максимум усилий для того, чтобы диалог с другими церквями был продолжен.

Для прибывших из Греции 36 епископов был совершенно новым опытом тех епископов, которые не живут в православных странах. Для греческих епископов сама возможность вести экуменический диалог оказалось сюрпризом. В Греции существует довольно большое количество радикальных групп, утверждающих, что если Патриарх разговаривает с Папой или равви-

ном, то он предаёт православие. Они видели также то, как наши епископы в странах, где православные составляют меньшинство, хранят православную веру. Православные люди зачастую забывают, что с мусульманами и иудеями мы ведем не богословский, но академический диалог. Ценность этого диалога многие православные христиане, к сожалению, отрицают. Во имя этого диалога Вселенский Патриарх трудился годами и многого достиг.

Затем последовало три чрезвычайно важных выступления о биоэтике, экологии и на тему беженцев.

О биоэтике говорил епископ Христопольский Макарий. Он рассказал о том, что за последнее время в этой области кое-что изменилось, стала осознаваться связь биоэтики с научными исследованиями. Однако наряду с позитивными медицинскими научными исследованиями существует давление и манипулирование со стороны крупных фармацевтических компаний и лабораторий, проводящих не всегда безупречные с точки зрения морали эксперименты. В качестве примера приводилось клонирование человека. Очень просто захотеть клонировать другого человека, так же, как клонировали животных, однако у клона, к примеру, отсутствует генетическая память, и это довольно большая проблема. Для современных медицинских исследований недостаточно только знаний, с ними связаны этический и моральный аспекты. Мир медицинских исследований нуждается в духовном руководстве и поддержке. В

теории все это замечательно и ясно, но на практике совсем не просто.

Архиепископ Американский Димитрий сообщил нам о том, что несмотря на связи и взаимодействие с Североамериканскими исследовательскими центрами и лабораториями, ход исследований уже не остановить, и они продолжают вопреки всем возможным возражениям. Он рассказал о встречах с учеными-медиками, которые подтвердили тот факт, что информация, которая вскоре станет известна о ДНК, во много раз превышает наши существующие знания. Церкви следует серьезно задуматься о том, как в контексте этих открытий сохранить свою позицию.

Другое выступление касалось проблемы охраны природы. С 1972 года Вселенский Патриархат – первая институция, систематически говорящая о экологических проблемах. Как известно, Патриарха Варфоломея называют зеленым патриархом. В настоящее время и церковь, и ООН отмечают 1 сентября День защиты природы.

Наконец, говорили о беженцах. Греческие епископы описывали истинное положение с беженцами, насколько массово они проникают в Европу. Должен сознаться, что выступление епископов меня поразило. Следует признать, что зачастую греческие священники в деле любви к ближнему заходят гораздо дальше, чем это может сделать государство. Часто церкви идут наперекор политическим решениям, если они противоречат Евангелию. Мы видели и то, что не самые богатые монастыри

создают центры для беженцев, вне зависимости от их веры. В связи с этой темой должен напомнить, что многие прибывающие из Сирии беженцы являются христианами. Не хочется разделять людей на мусульман и христиан, в первую очередь мы должны сознавать, что речь идет о людях, изгнанных из родных мест, где их предки жили тысячелетиями. И это настоящая трагедия. На Западе бытует мнение, что из тех мест прибывают лишь мошенники и мусульманская угроза Европе, но мы имеем дело со странами, в которых удельный вес христиан довольно большой. Самая богатая часть их общества давно покинула страну, нынешние беженцы, по большей части, принадлежат к среднему классу, среди них врачи, ученые, у которых была в своем обществе ведущая роль, но теперь они превратились в ничто. Мы должны признать нашу ответственность перед ними, принять их и помочь вернуть утраченное достоинство. В завершающей встрече совместном коммюнике мы подчеркнули необходимость солидарности с беженцами. Я очень надеюсь, что если перед нашей Церковью когда-нибудь встанет вопрос о том, принимать беженцев или не принимать, мы будем руководствоваться евангельским пониманием любви к ближнему. Очевидно, что прибытие чужих людей в какую-либо страну может создать проблемы, но в то же время может послужить духовному и культурному обогащению.

1 сентября – начало церковного года, поэтому все епископы приняли участие в богослужении в церкви св. Георгия на Фанаре, где мы сослужили Патриарху. В Константинополе есть прекрасный обычай в конце литургии по случаю начала церковного года возносить специальную молитву, затем все присутствующие главы церквей и епископы оставляют вслед за Патриархом свои подписи в церковной книге. Не знаю, удастся ли мне когда-нибудь еще раз поучаствовать в этом, и удастся ли когда-нибудь это моему преемнику, однако и через пятьдесят лет можно будет увидеть в Патриаршей книге подпись митрополита Таллиннского и всея Эстонии.

В заключение хочу сказать теплые слова в адрес делегации наших архиереев. Мы все беседовали с Патриархом, и было замечено, что мы оставляет впечатление настоящей церковной семьи. Я благодарен за возможность показать и другим, как много мы здесь в Эстонии заботимся друг о друге. Самое главное для будущего нашей Церкви – братская любовь и взаимопонимание в Священном Синоде.

Беседовали Марье Куусмик и Мадис Кольк

Фото: Геннадий Баранов

Слово Митрополита Стефана на XIV Ординарной Ассамблее Синода епископов Католической Церкви, посвященного теме: «Призвание и миссия семьи в Церкви и в современном мире» (5–24 октября 2015)

Ваше Святейшество, высокочтимый Папа Франциск!

Ваши Преосвященства кардиналы, архиепископы, епископы и все участники собора!

Позвольте мне прежде всего сердечно и братски поприветствовать вас от имени Его Святейшества Вселенского Патриарха и архиепископа Константинополя Варфоломея, которого я имею честь представлять здесь и передать пожелание Его Святейшества, чтобы все ваши начинания на этом святом соборе свершились во славу Божию.

Изначально брак – естественный дар. Для того, чтобы жизнь могла зародиться, мужчина и женщина соединяются и зачинают ребенка. **Институционализация брака обществом создала юридическую рамку этому естественному дару, чтобы защитить его.** Если же законодатель решает сделать из брака объект прав и чувств (чувственный брак в наше время торжествует над браком во имя продолжения рода) вне всякой связи с естественным даром, он направляет самоидентификацию семьи и дальнейшую судьбу человечества к возможному вымиранию.

Как кажется, брак и продолжение рода сегодня изменило свое значение в тех западных странах, где общество мало-помалу при поддержке законодателя изменило нормы, связанные с браком и рождением детей. Эти изменения, связанные со значением семьи, касаются нас прямо и вызывают беспокойство по части многообразия и решений, принятых под эгидой равенства и ликвидации дискриминации.

Объективно говоря, поскольку мужчина и женщина вместе не есть то же самое, что два мужчины и две женщины вместе, разве можно уравнивать гетеро- и гомосексуалов? Если завтра во имя равноправия всех будут стричь под одну гребенку, это запустит опасный процесс, который в ближайшем или далеком будущем приведет к уничтожению различий по половому признаку.

Но вот-вот уже наступит опасность увидеть новое человечество, основанное на неразличении. Неразличение есть противоположность различия, при неразличении не проявляется достаточно для различения характерных свойств. Так развиваются, например, клетки рака. Поэтому неразличение – это принцип смерти. Таким образом, мы можем задать себе вопрос: неужели отныне это станет принципом, которым руководствуется человечество?

До сих пор мышление общества опиралось на представление о границах и на идею о том, что не все возможно. Не все может быть определено законом. Не все можно изобрести. Мысль о том, что не все может быть определено законом, одновременно и позитивная, и защитная, предохраняет нас от диктатуры Закона, а мысль о том, что не все можно изобрести, предохраняет нас от диктатуры Науки. Суть нигилизма заключается в утверждении «все возможно». Еще немного, и законотворцы пройдут мимо действительно важных проблем, еще немного, и они найдут возможность сколотить семью благодаря юридически-медицинскому монтажу, назовут это «семьей», принцип «все возможно» станет реальностью и нигилизм будет праздновать победу над наукой, правом и человеком.

В том темпе, в котором ситуация развивается сегодня, человек подчиняется человеку, тогда как сам этот человек ничему не подчиняется.

Мы можем ответить, что законы утверждают уже существующую социальную действительность (и что различные сексуальные отношения, сожителство, гомосексуальность и т.д. отныне также не избежат закона), но для Церкви важно таинство венчания, таинство брака, и это понятие включает в себя не только институт брака, но и таинство жизни. Содержание и смысл брак приобретает в вере во Христа, Евангелие, в уверенности в том, что дела Христовы продолжают в Евангелии в той степени, в которой это выражают таинства Церкви.

Таким образом, наша первейшая задача – проповедь Евангелия. Если это только возможно и не будет встречено противоборством, нужно заставить современных женщин и мужчин почувствовать (хотя бы подспудно) что они не сироты, что Иисус принимает их, что Он любит каждого таким, как он есть, любит, чтобы дать ему ответственность и содержание точно так же, как Он любил потерявшую достоинство самарянку и жену-грешницу, умывшую Ему ноги своими слезами и отершая их своими волосами. Это абсурд – разговаривать с людьми о сексуальности, о дозволенном и запрещенном на языке судьи, когда во многих случаях точно не известно, верит ли вообще человек в Бога или нет. Это может лишь оттолкнуть людей от Бога, Христа, Церкви. Мы можем объяснить людям, что означает таинство брака только тогда, когда мы умеем находить слова, с помощью которых мы сможем показать паре, что их любовь – свята.

Поистине, настоящая любовь – хорошая основа для проповеди Евангелия. Может быть, так мы сможем помочь часто неуверенным и духовно хрупким молодым и взрослым людям (они не встречаются, но смешиваются друг с другом, как сказал поэт), чтобы они стали смотреть на себя другими глазами, освободились бы от чрезмерного растворения друг в друге и стали бы по-настоящему ответственными в надежде друг на друга.

Нельзя забывать также, что не существует права на ребенка, существуют только права ребенка, чье появление на свет возможно только у разнополой пары. Слишком много сейчас опасных и серьезных вещей, особенно связанных с темой усыновления, которые ставят детей из расторгнутых браков и детей гомосексуальных пар в положение, когда они не такие, как другие дети. Ко всему прочему, дети склонны винить себя в том, что в семье больше нет гармонии. Хотим мы этого или нет, в семье существуют естественные дары. Не стоит их нарушать! Не стоит нарушать тот закон динамического равновесия, который основан на взаимодополнении мужчины и женщины. Именно поэтому мы не можем заменить естественную семью суррогатом. Это укоренило бы духовную и поведенческую неразбериху, от которой наше общество и так уже достаточно страдает. Стоит ли еще более усугублять ситуацию?

В заключение я хотел бы сказать о том, что христианское слово в интересующем нас вопросе – это не навязываемый закон, но предложение объединиться. Предписывать государству те или иные законы или препятствовать кому-либо в качестве лобби – это не задачи Церкви. Церковь вдохновляет и освящает. Церковь не противостоит, но пытается изменить сердца.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллиннский
и всея Эстонии

В Риме, 16 октября 2015

О ПОКАЯНИИ

Старец Силуан Афонский

Душа моя познала Тебя, Господи, и я пишу милости Твои народу Твоему.

Не скорбите, народы, что вам трудно жить. Боритесь только с грехом и просите у Господа помощи, и даст вам, ибо Он милостив и любит нас.

О, народы. Слезно пишу я эти строки. Душа моя хочет, чтобы вы познали Господа и созерцали милости Его и славу. Мне 72 года; я скоро должен умереть, и пишу вам о милости Господней, которую дал мне Господь познать Духом Святым; и Дух Святой научил меня любить народ. О, я посадил бы вас на высокую гору, чтобы с высоты ее вы могли увидеть кроткое и милостивое лицо Господа, и возрадовались бы сердца ваши.

Истину говорю вам; я не знаю в себе ничего доброго, и много у меня грехов, но благодать Святого Духа изгладила мои многие грехи, и знаю я, что тем, кто борется с грехом, Господь дает не только прощение, но и благодать Святого Духа, Который радуется душе и дает ей глубокий и сладкий мир.

О, Господи, Ты любишь создание Свое; и кто может уразуметь любовь Твою

или насладиться ею, если Ты Сам не научишь Духом Твоим Святым?

Молю Тебя, Господи, пошли на людей Твоих благодать Святого Духа, да познают они любовь Твою. Согрей печальные сердца людей; пусть они в радости славят Тебя, забывая скорби земли.

Утешителю благий, слезно прошу Тебя, утешь скорбные души людей

Твоих. Дай народам услышать Твой сладкий голос: «Прощаются вам грехи». Ей, Господи, в Твоей власти творить чудеса, и нет большего чуда, как любить грешника в его падении. Святого легко любить: он достоин. Ей, Господи, услышь молитву земли. Все народы скорбят; все жили в грехе; все лишились благодати Твоей и живут во тьме.

О, народы, воззовем к Богу вся земля, и услышана будет молитва наша, ибо радуется Господь покаянию людей; и все небесные силы ждут нас, чтобы и мы насладились сладостью любви Божией, и видели красоту лица Его.

Когда люди хранят страх Божий, тогда тихо и сладко жить на земле. Но ныне народ стал жить по своей воле и разуму, и оставил заповеди святые, и без Господа думают найти радость на земле, не ведая, что единственный Господь есть радость наша, и только в Господе веселится душа человека. Он согревает душу, как солнце греет полевые цветы, и как ветер, качая их, придает им жизни. Все дал нам Господь, чтобы мы славили Его. Но мир не разумеет о сем. И как может кто разуместь о том, чего не видел и не вкушал? Я тоже, когда был в миру, то думал, что вот счастье на земле: я здоров, красив, богат, и люди любят меня. И я этим тщеславился. Но когда я познал Господа Духом Святым, тогда на все счастье мира стал смотреть, как на дым, который уносится ветром. А благодать Святого Духа радует и веселит душу, и она в мире глубоко созерцает Господа, забывая землю.

Господи, обрати людей Твоих к Тебе, да познают все Твою любовь, да узрят в Духе Святом Твое кроткое лицо; да наслаются все Твоим лицемерием еще здесь на земле, и видя, каков Ты есть, уподобятся Тебе.

Слава Господу, что Он дал нам покаяние, и покаянием все мы спасемся, без исключения. Не спасутся только те, которые не хотят каяться, и в этом я вижу их отчаяние, и много я плачу, жалея их. Они не познали Духом Святым, как велико Божие милосердие. А если бы каждая душа знала Господа, знала, как много Он нас любит, то никто не только не отчаялся бы, но даже и не пороптал бы никогда.

Всякая душа, потерявшая мир, должна покаяться, и Господь простит грехи и будет тогда радость на душе и мир, и не надо других свидетелей, но Сам Дух свидетельствует, что грехи прощены. Вот знак прощения грехов: если ты возненавидел грех, то простил тебе Господь грехи твои.

И чего нам ждать еще? Чтобы кто-нибудь с неба пропел нам песнь небесную? Но на небе все живет Духом

Святым, и нам на землю Господь дал того же Духа Святого. И в храмах Божиих службы совершаются Духом Святым; и в пустынях, и в горах, и в пещерах, и всюду подвижники Христовы живут Духом Святым; и если будем хранить Его, то будем свободны от всякой тьмы, и жизнь вечная будет в душах наших.

Если бы все люди покаялись и хранили заповеди Божии, то рай был бы на земле, ибо «Царствие Божие внутри нас». Царствие Божие есть Дух Святой, а Дух Святой и на небе и не земле тот же.

Кающемуся Господь дает рай и вечное Царство с Собою. По множеству милости Своей Он не помянет грехов наших, как не помянул их разбойнику на кресте.

Велика Твоя милость, Господи; и кто достойно может возблагодарить Тебя за то, что Ты дал на землю Духа Святого?

Велика, Господи, правда Твоя. Ты обещал апостолам Твоим: «не оставляю вас сирыми»; и мы теперь переживаем эту милость, и душа наша чувствует, что Господь любит нас. А кто не чувствует, тот пусть покается и живет по воле Божией, и тогда Господь даст ему Свою благодать, которая будет руководить душу. Но если увидишь грешащего человека и не пожалеешь его, то благодать оставит тебя.

Нам заповедано любить, а любовь Христова всех жалеет, и Дух Святой учит душу исполнять заповеди Божии и дает силы творить добро.

Душе Святой, не остави нас. Когда Ты с нами, то душа слышит присутствие Твое и блаженствует в Боге, ибо Ты даешь пламенно любить Бога.

Господь так возлюбил людей Своих, что освятил их Духом Святым и сделал похожими на Себя. Господь милостивый, и нам Дух Святой дает силу быть милостивыми. Братья, смиремся и покаянием стяжем себе милующее сердце, и тогда увидим славу Господню, которая познается душою и умом по благодати Святого Духа.

Кто истинно кается, тот с готовностью терпит всякую скорбь: голод и наготу, холод и жар, болезни и нищету, унижения и изгнания, неправды и клеветы, ибо душа стремится к Господу и не заботится он о земном, но чистым умом молится Богу. А кто привязан к имениям и деньгам, тот никогда не может иметь чистый ум в Боге, потому что в глубине души его постоянно сидит забота, что с ними сделать; и если он не покается чисто и не будет скорбеть, что оскорбил Бога, то так и умрет в страсти, не познав Господа.

Когда у тебя отнимают имущество, то ты отдай, ибо любовь Божия не может отказать; а кто не познал любви, тот не может быть милостивым, потому что нет у него в душе радости Святого Духа.

Если Милостивый Господь Своими страданиями дал нам на землю Духа Святого от Отца; дал нам Тело Свое и Кровь, то ясно, что и все остальное, что нужно, даст Он нам. Предадимся на волю Божию, и тогда увидим промысл Божий, и даст нам Господь то, чего и не ждем. А кто не предается на волю Божию, тот никогда не может увидеть промысла Божия над нами.

Не будем скорбеть о потере имущества; это маленькое дело. Меня этому еще родной отец научил. Когда случится в доме беда, он остается покоен. После пожара ему говорили: «Ты, Иван Петрович, погорел», а он отвечает: «Бог даст, поправлюсь». Однажды мы шли мимо нашего поля, и я сказал ему: «Смотри, у нас воруют снопы»; а он мне говорит: «Э, сынок, Господь нам уродил хлеба, нам хватит, а кто ворует, стало быть у него нужда есть». Я бывало ему скажу: «Ты подаешь много милостыни; а вот там лучше нас живут, а дают меньше»; а он мне скажет: «Э, сынок, Господь нам даст». И Господь не посрамил надежды его.

Милостивому Господь сразу прощает грехи. Милостивый не помнит зла. Хотя бы его обидели или отняли имения, он будет равнодушен, ибо он знает милость Божию, а милость Господню никто из людей не может отнять, потому что она высока, она у Бога.

Все люди девственники и смиренные, послушливые, воздержанные и кающиеся в грехах своих перешли на небо и видят Господа нашего Иисуса Христа во славе, и слышат песни херувимские, и забыли землю. А мы мятемся на земле, как прах, носимый ветром, и ум наш прилепился к земному.

О, немощной мой дух. Он тухнет, как малая свеча от слабого ветра; а дух святых горел жарко, как терновый куст и не боялся ветра. Кто даст мне жар такой, чтобы не знал я покоя ни день, ни ночь от любви Божией? Горяча любовь Божия. Ради нее святые терпели все скорби и достигали силы чудотворения. Они исцеляли больных, воскрешали мертвых, они ходили по водам, подымались во время молитвы на воздух; молитвою низводили дождь с неба, а я хотел бы научиться только смирению и любви Христовой, чтобы никого не обидеть, но молиться за всех, как за самого себя.

Горе мне. Я пишу о любви Божией, а сам мало люблю Бога, и потому печален зело, и скорблю, как Адам, из-

гнанный из рая, и рыдаю, и криком кричу: Помилуй мя. Боже, падшее создание твое.

Сколько раз Ты давал мне благодать Свою, и я не хранил ее, потому что тщеславна душа моя; но душа моя знает Тебя, Творца и Бога моего, и потому ищущ Тебя рыдая, как рыдал Иосиф об отце своем Иакове на гробе матери своей, уводимый в Египетское рабство.

Я оскорбляю Тебя грехами, и Ты уходишь от меня, и душа моя скучает по Тебе.

О, Душе Святой, не оставь меня. Когда Ты уходишь от меня, то плохие мысли приходят ко мне, и скучает душа моя по Тебе до великих слез.

О, Пресвятая Владычице Богородице. Ты видишь печаль мою: я оскорбил Господа, и Он оставил меня. Но молю благодать Твою: спаси меня, падшее создание Божие; спаси меня, раба Твоего.

Если ты зло думаешь о людях, то значит злой дух живет в тебе, и это он тебе внушает злые мысли на людей. И если кто не покается и умрет, не прощая брата, то душа его отойдет туда, где живет злой дух, который овладел душою.

Такой у нас закон: если ты прощаешь, это значит, что и тебе Господь простил; а если не прощаешь брату, то значит и твой грех остается с тобою.

Господь хочет, чтобы мы любили ближнего; и если ты помышляешь о нем, что любит его Господь, то значит, что любовь Господня с тобою; и если ты думаешь, что много любит Господь создание Свое, и сам жалеешь всю тварь, и любишь врагов своих, себя же считаешь хуже всех, это значит, что с тобою большая благодать Святого Духа.

Кто носит в себе Духа Святого хотя бы и немного, тот скорбит о всем народе день и ночь, и сердце его жалеет всякое создание Божие, и особенно людей, которые не знают Бога, или противятся Ему, и потому идут в огонь мучения. За них он молится день и ночь, больше, чем за себя, чтобы все покаялись и познали Господа.

Христос молился за распинавших Его: «Отче, не поставь им греха сего; не ведают бо, что творят». Архидиакон Стефан молился за тех, которые побивали его камнями, чтобы Господь не вменил им этого во грех. И мы, если хотим сохранить благодать, должны молиться за врагов. Если ты не жалеешь грешника, который будет мучиться в огне, то значит нет в тебе благодати Святого Духа, но живет в тебе злой дух, и покамест ты жив еще, старайся покаянием освободиться от него.

PIMEDATE ÖÖDE FILMIFESTIVAL 2015

Age Ploom

13.–29. novembrini toimus 19. Pimedate Ööde Filmifestival, kus viienda žüriina hindas filme ka oikumeeniline žürii. Žürii kutsuti kokku Eesti Kirikute Nõukogu liikmeskirikute esindajate hulgast eesmärgiga leida põhivõistlusprogrammi filmide seast kõige enam kristlikke väärtusi kajastav film.

Žürii töötas koosseisus: Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus (filme vaatas preester Sakarias Leppik), Rooma-Katoliku kiriku apostellik administraator piis-

kop Philippe Jourdan (filme vaatas Marge Paas), Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu peasekretär Erik Tamm, emeritpeapiiskop Andres Põder (Eesti Kirikute Nõukogu), Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kiriku metropoliit Kornelius (filme vaatas Indrek Sammul). Oikumeenilise žürii otsuse ette lugemine usaldati Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku peapiiskopile Urmas Viilmale.

Oikumeeniline žürii valis preemiavääri- liseks Bulgaaria–Hollandi–Rootsi koos- tööfilmi „Paradiisi süit“ (režissöör Joost van Ginkel) kui „märkimisväärse stsenaar- iumi ja suurepärase näitlejatöödega fil- mi, mis toob julgelt esile palvele toetava eneseohverduse, puhtast südamest tuleva kahetsuse ning soovi arvestada Jumalaga

kõige raskemates valikutes“. Žürii nendib, et häirivalt naturalistlike kaadrite asemel oleks autor võinud usaldada enam vaataja kujutlusvõimet.

Žürii tunnustas Taiwani filmi „Tsinniaõis“ (režissöör Tom Shu-Yu Lin), „mis juhatab vaatajat empaatia kaudu mõtestama elu selle tervikus. Film kannab õilsat helgust ka läbi surma reaalsuse“.

Jätkati ka eelmisel aastal alustatud oiku- meenilise palvuse tava, mis sel korral toi- mus 22. novembril Tallinna toomkirikus, sellele järgnes Vox Clamantise kontsert, kus peamiselt kanti ette ka ise külaliste hulgas viibinud Arvo Pärdi loomingut.

„Tsinniaõis“.

„Paradiisi süit“.

VASSILOPITA TÄHISTAMINE 9. JAANUARIL

Eesti Õigeusu Noorte Liit kutsub kõi- ki (hingelt) noori tähistama 9. jaanuaril Vassilopitat. Saame kokku kell 12:00 Harjumäe uisuplatsil. Koolilaste (kuni 18 aastat) uisutamist finantseerib noor- teliit.

Pärast uisutamist orienteeruvalt kell 13:30 jõuame kirikukeskusesse aadressil Wismari 32, kus saab süüa suppi, toimub väike programm ning päeva lõpetame kõik koos Vassilopita koogi söömisega.

Anna oma tulekust teada aadressil: armastaevas@gmail.com (nimi, vanus, kogudus) kuni 6. jaanuarini 2016.

Vassilopita (vassiilikoogi) traditsioon on alguse saanud Vassili (Basilius) Suure järgi, kelle mälestuspäev on 1. jaanuar. Kuna ka meie Kirikul on samanimeli- ne pühak, Saatse Vassili, kes on pealegi noorte eest paluja, on meie noorteliidu Vassilopita kombes nende kahe pühaku mälestus justkui ühendatud ning seda tähistatakse Saatse Vassili mälestuspäe- va, 12. jaanuari läheduses.

Fresko püha Vassiliga, XI saj. Püha Sofia kirik, Ohrid, Makedoonia.

UUS RAAMAT EAÕK KIRJASTUSELT

Peagi on ilmumas Tallinna ja kogu Eesti kõrgestipühitsetud metropoliit Stefanuse jutlustevalimik „Kui sa ainult teaksid Ju- mala kinki...“

Raamat koondab jutlusi ja vaimulikke kõ- nesid, mida metropoliit on aastate jooksul Eestis pidanud. Kogumik on koostatud kirikuaastat arvestades ja teemade kaupa, valitud on pikemaid ja lühemaid, keeruli- semaid ja lihtsamaid, suurtes kirikutes ja pisikestes kabelites peetud kõnesid.

Jutlused ja kõned on mõeldud ettekandmi- seks jumalateenistusel või mõnel muul vai- mulikul üritusel. Jutlust saavad kuulata aga vaid kohalolijad ja nendestki osa ei pruugi seda mitmel põhjusel jälgida. Et need kau- nid, teoloogiliselt sügavad ja tihti tunde- lised vaimulikud kõned ei läheks kaduma

ning oleksid kas või osaliselt kättesaadavad ka neile, kes pole neid kas üldse kuulnud või kes soovivad neid hiljem üle lugeda – nii praegustele kui ka tulevastele põlvetele –, olemegi avaldanud selle jutlusteramatu.

Jutlused on üldjuhul toodud nii, nagu nad on omal ajal esitatud, tehtud on vaid väike- si parandusi.

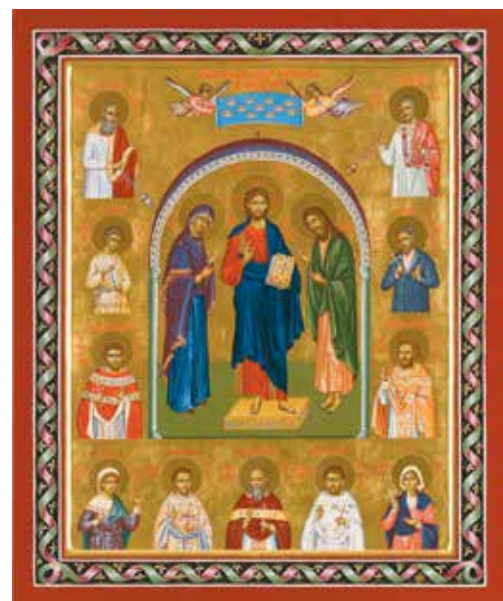
Loodame, et käesolev raamat pakub hin- gelist juhatust ja kosutust kõigile vaimuli- kus elus edasipüüdjatele ning on eeskujuks praegustele ja tulevastele jutlustajatele.

EAÕK kirjastus

EAÕK KALENDER 2016

Ilmunud on EAÕK 2016. aasta seinaka- lendar

Kalendri kaanel on Saaremaal Püha Eelkäija Reomäe osakloostri maalitud ikoon üheteist- kümnest Eesti õigeusu uusmärtrist, kes kuu- lutati pühakuks 2012. aastal. Tagaküljelt leiab ülevaate nii ikooni kui ka uusmärtrite kohta.

Kalendrit saab osta EAÕK kirikukesku- sest ja Tallinna Püha Siimeoni ja Naisproh- vet Hanna kiriku poest ning üsna varsti ka kõigist suurematest kogudustest.